

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
Vegyes rovatokkal

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

MEGJELENIK
minden kedden.

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 ft 50
Fél évre ..... 5 * —
Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váci-körút 17. sz. a
küldendők.

Első évfolyam. 12-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. márcz. 18.

A főrendiház reformja.

A reformjavaslat készen van, maga a miniszterelnök ismertette meg részleteivel az összehívott értekezletet. De ebben az ülészakban nem kerül tárgyalásra; helyesebben: ez az országgyűlés nem fog vele foglalkozni. Hogy a jövő országgyűlésnek lesz-e szerencséje hozzá, s ha lesz mit csinál vele, erről a választások előtt korai dolog volna beszélni. Addig sok víz lefolyik még a Dunán, ki tudja milyet fordul a világ?

Egy dolog bizonyos csak, az, hogy a reformjavaslatot a miniszterelnök azért nem nyújtja be, mert mind mondá, elfogadását biztosítottnak óhajtja tudni, ez a biztosíték azonban ez idő szerint nincs meg. A főrendiházbeli ellenzék tagjai ugyanis kijelentették, hogy a javaslat megbuktatására mindent elfognának követni. Hogy mért? azt a jelentésekből, melyek az értekezletről kiadattak nem lehet tisztán kivenni; lehet csak azért, mert ez idő szerint nem opportunus a dolog, lehet hogy mélyebben fekvő okokból.

A dolognak eme politikai részével ez idő szerint nem óhajtunk foglalkozni, s így sem a miniszterelnök, sem az ellenzéki főrendűek indokainak fejtegetésébe nem bocsátkozunk. Csak a reformjavaslatot tekinthetjük, mely hiteles szövegében ismeretlen ugyan előttünk, de a melyről a miniszterelnök ösmertetése alapján mégis birunk annyi tájékozással, hogy benyújtásának elhalasztásáról kellő nyugalommal vehetünk tudomást. Mi e lapok legelső számában elmondtuk nézetünket a főrendiház újjászervezése felől, s oly eszmét vetettünk föl, melyet később Kossuth Lajos nagy hazánkfia, Ung megye alispánjához 1883. december 10-én irt levelében is szóba hozott, s ez a municipiumoknak, mint az intézvényes önkormányzat alkotmányos szerveinek a törvényhozásban való közvetlen részeltetése. Az általunk szerényen fölvetett eszme és Kossuth javaslata közt eltérés csak annyiban volt, hogy a felsőházban mi a törvényhatóságokat kizárólag hajdani alkotó elemüknek, a nemességnek, két-három választott tagja által óhajtottuk képviseltetni, míg nagy hazánkfia e tekintetben nem akart megszorításokkal élni, s teljesen szabadon választott követeket kívánt a törvényhatóságok főispánjai helyére a főrendiházba.

Mint akkor kifejteni alkalmunk volt, mi a magyar nemességnek, ez államalkotó és államfentartó osztálynak, mely kötelességét ezer éven át hiven és dicsőn betölté — mostani visszavonultságát, s az önként feladott küzdő

térről való fokozatos leszoríttatását végzetes politikai hibának tartjuk, és semmit sem óhajtunk annyira, mint hogy e tekintetben a viszonyok lehetőleg gyorsan megváltozzanak.

Hittük, hogy a miniszterelnök ur, ki maga is ez osztály tagja, — s úgy látszik életfogytiglan az akar maradni, — a főrendiház reformjánál nem fog megelégedezni a magyar nemességről. Az általa elmondott ismeretében azonban nincs szó a municipiumok képviseltetéséről, nincs szó a nemességnek mint testületnek régi jogai ama csekély töredékében való részeltetéséről, melynél sokkal többet is oly nagyon könnyű lett volna kikötnie, mikor nagylelkűen, önszántából mindenéről lemondott.

Ezért a halvaszületett reformjavaslat csak hadd nyugodjék békességben. Inkább maradjon egyelőre a dolgok régi rendje, jön majd talán szebb és jobb kor, mikor a magyar nemesség érdekei több méltányosságra találnak.

Politikai hírek.

A főrendiház reformja tárgyában f. hó 11-én értekezlet volt a miniszterelnöki palotában. Az értekezletre Tisza Kálmán miniszterelnök meghívta a főrendiházi ellenzék több jeles tagját is, s előttük részletesen kifejtette a tervezett reform részleteit. Mindenekelőtt kijelentette, hogy a reformjavaslatot csak az esetre szándékozik még ebben az ülészakban benyújtani, ha maguk a mágnások óhajtják, s biztosítják őt a reform elfogadásáról. Terve szerint a reformált felsőház örökös és kinevezett tagokból állana. Örökös tagok mindazok, kik jelenleg a főrendiház tagjai, ha földbirtokuk után 3000 frtnyi egyenes adót fizetnek. E szerint mind ama herczegek, grófok s bárók, kiknek adója a cenzust el nem éri, e reform életbeléptetésével elvesztik felsőházi tagságukat. Az ország zászlósai, az országbiró, a horvát bán, a tárnokmester, a főkamrás, a főudvarmester, a két koronaőr, stb. ipso jure tagjai a főrendiháznak. Ép úgy a római katolikus, görög katolikus érsekek s püspökök s a pannonhalmi főapát s a jászói prépost tagjai lesznek a felsőháznak. A czimzetes püspökök, kik most mintegy 30-an vannak, azonban ki maradnak. — A protestáns felekezetek egy-egy püspök s három főgondnok által, összesen 6 személy által lesznek képviselve a felsőházban, az unitáriusok egy püspök, a zsidók pedig egy főrabbi által. Az örökös tagokra nézve behozandó adócenzus következtében ezek száma közel 800-ról mintegy 250—300-ra fog leszállani. A főispánok mint ilyenek nem lesznek tagjai a reformált főrendiháznak. A koronának jogában lesz a miniszterium javaslatára a közügy körül érdemeket szerzett egyéneket

a főrendiházba kinevezni. E kinevezés életfogytiglan fog szólni. A kinevezett tagok száma soha sem haladhatja felül az összes tagok egy harmadát, hogy a történelmi joggal a főrendiházban ülőknek tulsulya biztosítva legyen. A reform életbeléptetésével a korona kinevezési joga külön törvény által még kellőképp is korlátozva lesz, hogy a kinevezendők száma az összes tagok számának egy negyedrészt ne haladja túl. — A miniszterelnök ismerető előadása után mintegy három óra hosszan tartó eszmecsere következett, melyben Andrássy Gyula gróf is részt vett, s különösen a pairszaporítás korlátozásáról kívánt biztosítékokat a törvénybe. Zichy Nándor és Liphay Béla bárók az egész javaslatot elvetendőnek tartják, s kijelentették, hogy ha az benyújtatnék, megbuktatására mindent elfognának követni. Tisza miniszterelnök e nyilatkozatok után kijelentette, hogy a javaslatot ebben az ülészakban semmiesetre sem fogja a ház elé terjeszteni, a kormány részéről azonban visszautasít minden további felelősséget a reform további elhalasztásáért. — Az értekezleten az említettek kivül résztvettek még: Szögyény és Vay Miklós b. elnökök, Szlávay koronaőr, Zichy Ferencz gróf, Szapáry Géza gróf és Schlauch püspök.

Az országgyűlés érdemleges tanácskozásai valószínűleg még a husvétünnep előtt véget érnek, s a husvétünnep után csak néhány formális ülés lesz, úgy hogy az országgyűlés ünnepélyes befejezése április végén vagy május elején történhetik meg. Ő felsége udvartartásával együtt közvetlenül a husvétünnep után több heti tartózkodásra Budapestre érkezik, s az országgyűlést trónbeszéddel fogja bezárni.

A három-császár szövetség feltámadása a bevégzett tények sorába tartozik. E tekintetben az utolsó kétséget is eloszlatta Tisza Kálmán miniszterelnöknek Helfy Ignác interpellációjára adott válasza a képviselőház márczius 13-i ülésében. A miniszterelnök ugyanis kijelentette, hogy semmi néven nevezendő új esemény nem történt, a mely a magyar-osztrák monarchia és Németország közt létezett és létező benső szövetséget akár természetére, akár céljaira, akár bensőségére nézve legkevésbé is módosítaná, mindazonáltal elismeri, hogy a szövetséghez egy más hatalom közeledett, úgy azonban, hogy azt legkevésbé sem alterálja, és ez épen egyik eredménye e szövetségnek, másrészt pedig újabb biztosítéka annak, hogy a béke megzavartatni nem fog. Ebben áll a dolog lényege, minden egyéb hír, úgymond a miniszterelnök, «egyesegegyedül a levegőből van kapva». Szóval a három-császár szövetség ismét új életre ébredt. E tény úgy Budapesten mint Berlinben nagy csodálkozást kelthetett, s pedig Berlinben jóval nagyobbat mint nálunk, annak daczára, hogy aggodalomra mi nekünk van több okunk.

Szudánban az angol seregek f. hó 13-án Graham tábornok vezénylete alatt teljes diadalt arattak Ozman Digma csapatai fölött. Az ellenség erdős vidéken volt elsánczolva kitűnően fedett állásokban. Graham tábornok már 12-én délután beérte őket csapataival, a támadást azonban reggelre halasztotta, mert a lovasságnak nem volt vize, s visszakellett vonulnia egész Zarabáig. A többi csapatok két mértföldnyi távolban szálltak táborba az ellenség előtt. Az angoloknak hét ágyújuk volt. A harc 13-ikán kevés-hajnalhasadta után megkezdődött. Félóra múlva Ozman Digma egész tábora meg volt semmisítve.

Graham tábornok e hadi sikere után a londoni sajtó erélyesen követeli már, hogy a hadjáratot ne hagyják ennyiben, hanem nyomuljanak elő Berberig, mint ezt Gordon szükségesnek látja. Egyelőre a kormány nem ismeri visszavonni a csapatokat Szuakimból, s az eddigi

megállapodás szerint Graham hada még egy hónapig marad ott, hogy mit fog csinálni, azt még nem tudják. Legújabb hír szerint a Berberből Khartum felé kiküldött és visszatért gőzös a folyó partjain sehol sem talált fölkelőket. A távirati összeköttetés Berber és Sendi közt helyreállított, de Sendi és Khárthum közt még meg van szakítva. — E hó 13-dikáról a következőt jelentik a Timesnek: Az ellenségnek szenvedett vesztesége bizonyosan nincs az 5000-en alul, s föltehető, hogy a sebesültek száma is ugyanennyi. Az ellenség számának maximumát az első ütközetből 15,000 főre teszik. Valószínű, hogy ebben részt vettek mindazok, a kik harcolni hajlandók voltak. Ha így van, akkor csakis Ozman Digma hadereje maradt meg, s ez nem haladhatja meg az 5000-et. Ozmán Digma jelleméből ítélve, valószínűnek látszik, hogy ha elfogják, hasznos közvetítő lehet az angolok és a máhdi közt, vagy legalább mindenestre hozzájárulhatna annak a meggyőződésnek az elterjesztéséhez, hogy az angolok ellenében hiában harcolnak. Ily körülmények közt tanácsosnak látszanék a barátságos törzsek útján tetemes jutalmat kínálni neki, azzal az ígérettel, hogy életét megkímélik. Ez valószínűleg sikerülne is, de lényegesen attól függ, hogy semmi jelét se adják a kiűritési szándéknak, bármit határozzon is utóbb a kormány.

Bac-Ninh elesett; a francia fegyvereket egy másvilágrészben szintén diadal koszorúzza. A hadműveletek e hó 10-én kezdődtek. Négrier tábornok hadosztálya vasárnap Namdinh közelében Bakninh-től tizenkét kilométernyire, két erődöt foglalt el. A francziák vesztesége esekély volt, csak egy tiszt öletett meg. Az ellenség a bacninh-i védművek közé vonult vissza. Briere tábornok hadosztálya hétfőn akadálytalanul megérkezett Sibe, Bung mellett, hol átkelt a «Canal des Rapides»-on. A két hadosztály közt helyreállított az összeköttetés. Aznap kémsemlé tartatott, mely alkalommal a csapatok Sitől öt kilométernyi távolságra nyomultak elő, ellenségre azonban nem bukkantak. 12-én esti 6 órakor Négrier tábornok megtámadta Bac-Ninh-t s rövid harc után bevette. A khinaiak, a francia csapatok mozdulatai által megfélemlítve, valamennyi állásukat elhagyták és Thainghuen felé menekültek. Az ellenség vesztesége jelentékeny; a francziák 70 sebesültet vesztek. Az erődben a francia csapatok nagy mennyiségű lőszert és egy üteg Krupp-ágyut találtak.

Spanyolországban ismét katonai összeesküvést fedeztek föl, még pedig republikánus jellegűt s mint a táviratok jelentik, két tábornokot, két tisztet és több altisztet azonnal el is fogtak. Madridból ezt jelenti egy 17-i keletü távirat: A rendőrség Moraunál, a Zorilla-párti bizottság titkáránál egy köztársasági katonai egyesület tagjainak névsorát foglalta le. — Ennek következtében Velarde és Villacampa tábornokokat, továbbá két hadnagyot és négy altisztet elfogtak. — A Glob szerint valóságos katonai összeesküvésről van szó. Az Epoca az egész ügyet jelentéktelennek tekinti. — A Journal des Debatsnak jelentik Bourgmadameból: Az Andorrába küldött francia küldöttség visszatért Franciaországba. Urgel püspöke nem akarja a fegyvert letenni, minek következtében Franciaország Andorrát valószínűleg körül fogja zárni. Seo de Urgel város spanyol hatóságai a francia küldöttség tiszteletére lakomát rendeztek, melyen a spanyol királyra, Grévy köztársasági elnökre, Spanyolországra, Franciaországra, a két ország hadseregére, és a két nemzet barátságára mondtak felköszöntőket.

IRODALOM.

A bokréták.

IRTA: SZENTIVÁNYI EMIL.

Dédesy Oszkár borzasztóan unatkozott. Ő nagysága a világért se volt életunt. Ellenkezőleg. Szerette a kalandos életet, imádta az asszonyokat; de épen azért, mert huszonöt éves kora daczára már a nagyvilág minden édeségét pazon élvezte, elkényesedett ingyencz-természete sokat kívánt. Annyira jutott, hogy már semmi sem elégitette ki teljesen. Tehát unatkozott.

Most érkezett haza afrikai utazásából. Oroszlánokra vadászott, ismeretlen földrészekben barangolt, vad benszülöttek közt életét koczkáztatva fűrösztötte élvsovár szívét a veszélyes ujdonságok ingerlő varázsában. De végre ezzel is betelt. Haza jött. Már most aztán mit csináljon? Választassa meg magát képviselőnek, tartson demokratikus beszédeket? Áldozza föl ifjuságát a közügyeknek? lósson-fusson egyik egyleti gyűlésből, értekezletből a másikba? szerezzen magának érdemeket, hogy sárfészek város közönsége megválassza diszpolgárrá, s valamelyik vidéki csizmadia-czéh tegye meg tiszteletbeli czéhmesternek? Mindezek a dicsőségteljes álmok nem bántották pillangó kedélyét.

Vagy házasodjék meg? No, erre még neki korán volna gondolnia! Majd hatvan éves korában, ha kivénül a társaságból, elhullatja haját és fogait és hű ápoló társnőre lesz szüksége. . . majd akkor!

De hát hová legyen az istenért? Hiszen nem járhat udvarolni a kulissza szépségeknek! Színház. . . zene-terem. . . sport-klub. . . minden unalmas; mindenütt a kicsépel szalmát csépelik.

Végső elkeseredésében Dédesy egyet gondolt, becsöngette inasát, elrendelte, hogy gyorsan készüljön a cselédség az utra, a kocsis fogjon be, a palotát zárják el, a kulcsokat adják oda a házi komornyiknak, aztán utczu ki a gyorsvonathoz.

Reggel 8 órakor indul. Az uraság nem késelt. Jegyet váltott és csodák csodájára hazautazott, falura, az ősi kastélyába.

Hat év előtt látta utoljára a mohos várfalakat, az ódon márványtermeket, a százados nagy park óriási fáit. Most egyszerre kedve támadt egy kis falusi idyllt játszani.

A dédesi kastély tulajdonképen egy ugynevezett mezővárosnak képezte díszét. Hanem hát ez a mezőváros csak annyiban különbözött a legutolsó falutól, hogy a piacán ütött-kopott kaszárnya-épületben városi tanács, járásbiróság és közigazgatási hatóság székel. Mäskülönben szalmagunyhók, kövezetlen sáros utczák, egymástól hétszáz ölhüi távolságban pislogó mécslámpák, unalom, egyhangúság, — egyszóval falu, vagy — ha úgy tetszik, — hát — mezőváros!

Itt állt roppant kőfalakkal kerített díszes park közepén a Dédesyek ősi fészke.

Ide repült a család utolsó sarjadéka Oszkár, nemhogy őseinek elmosódó emlékét szívében megélnitve lelkesülni tanuljon, és tettekre buzduljon, hanem hogy kegyetlen unalmát falusi kalandokkal legalább néhány napra elűzze.

Megérkezett. Szakadt az eső. Pompás. Ez a legkedvezőbb alkalom az első szemlére. Oszkár nyakába vette a várost; értsd: végig járt a piacon.

Az egyetlen divatosabb külsejű bolt kirakata előtt megállott. Szörnyűséges panoráma tárult szeméi elé. Fakó, szinehagyott czikkek, bárgyu diszitmények, hét esztendő

régiségek, zsibárus kézről ide került holmik, — mind a legfrisebb ujdonságok gyanánt kínálva, kiteve az ablakba hívogató diszül.

Hu! ebből elég ennyi.

Épen tovább készült menni Oszkár, midőn a boltajtón egy nő lépett ki. Esernyőjét kifeszítette, ruháját kissé föl-emelte, vakító fehér harisnyák, piczi lábak satöbbi lettek láthatók. A hölgy kecsesen lejtett a sártengerbe mentő pontokul bedobált tégladarabokon ide-oda. A gróf megigézve bámult a karesu, bájos alak után.

— Ördögbe, én ezt a kedvest mintha láttam volna valaha! — mormogta s kíváncsian utána ment. A legelső szemközt jövő embert megállította.

— Ejnye, édes uram, nem volna hajlandó megmondani, kicsoda az a szép hölgy, aki előttünk halad?

— Az? a tekintetes járásbiró úr felesége. A jegyző lánya, a Barcsi Izabella, tetszik tudni.

— A jegyző lánya?

— Igenis. Nagy szerencsét csinált. Az édes apja meghalt két esztendővel ezelőtt, már azt hittük, hogy a szegény árva tán mások kenyerére szorul, aztán egyszer csak hire járt, hogy az új járásbiró ur elveszi. El is vette.

— Köszönöm, igazán köszönöm. Oszkár ezzel sietett a szép asszony után.

— Tehát a jegyző lánya. Tudtam, hogy ismerem valahonnan. Mikor utoljára itthon voltam, bolondultam utána. De nem mehettem vele semmire. Ah, a kis kigyó! Hát fejkötő kellett neki! Megálj csak. Ha jól emlékszem, én megis látogattam őket egy párszor. Miért ne folytathatnám most a látogatásokat? Hiszen a szép Bella emelkedett rangban és még szebb, mint akkor volt!

Igy elmélkedett a gróf és csakhamar készen volt a haditervvel. Utolérte, megszólította a menyecskét. A szép Izabella fülig pirult, szívesen viszonzta az üdvözlést és csodálkozott, hogy Oszkár ilyen rideg téli időben ősi kastélyába jött.

— Bizony nem a kastély vonzott, sem a derék város, hanem a szívem.

— Ah! S mitt kereset az ön szive itt?

— Még kérdezheti! Igaz, hogy amit keresett, a boldogságot, a szerelmet, fájdalom, nem találhatta meg. De mégis, asszonyom, önnek legjobban kellene tudnia, hogy mit keresett az én szívem itt?

— Nekem? Valóban nem értem.

— Hát oly könnyen s oly gyorsan tud felejteni.

— Oh, nem! Ellenkezőleg nagyon is jól emlékszem.

Ezt a szép asszony oly erősen hangsúlyozva s oly neheztelő tekintet kíséretében mondta, hogy Oszkár jónak látta nem fészegetni tovább a dolgot. Hanem elkezdte a bájos nőt mulattatni, érdekes kalandjairól mesélt, dicsérte izlését, a nagyvilágot emlegette, s hízeltt szépségének. Szóval a saját személyét ügyesen összefűzte mindig a járásbiróné személyével, gyorsan szökölt egyik tárgyról a másikra szikrázó elméje, s a fiatal asszony élvezettel hallgatta a világfit.

Igy értek egészen észrevétlenül a nő lakásáig. Az esernyő vize mind Oszkár nyakába csepegett, a sár egészen összeföcskendezte. De Oszkár megvolt babonázva. A szép asszony pedig akaratlanul szította a fellobbant tüzet meleg érdeklődésével, szavaival és szemeivel.

A szük körben, ahol élt, egy kis világot alkotott magának a szép nő, annak ábrándjait szötte aranyszálakkal leánykorában és tovább álmolta mint asszony egyhangú házi tűzhelyénél. Férjét igazán és szívből szerette. Azonban kevés ama kiváltságos, csodás nők száma, akik egészen betudnak telni szerelemmel s ha szeretnek és sze-

rettefnék, nem kívánnak szórakozást, tömjénezést, zajt, élénkséget, diadalt.

Izabella egyszerű falusi nő volt; de olvasmányai, lelkének öntudatlan képzelgéseai gyakran ismeretlen vágyakat oltottak szívébe, s míg leány volt, nem egyszer sóhajtott, könyezett, boldogtalannak érezte magát, szeretett volna meghalni, s az elégedetlenség nyugtalanná, idegessé tette. Szerencsére ingadozó természetének hamar akadt erős ápolója. A szerelem egyesíté őt egy derék, józan férfival, akinek oldala mellett, ha nemis fényben, de kényelmesen, ha nemis hóditva, de tisztelettel körülvéve élt, és így lassan kigyógyult ideális lázából.

Egykor oly merész volt álmodozásában, hogy a hozzá közeledő, vele nyájaskodó Dédesy Oszkárt vőlegényének, leendő férjének képzelte titkon. De most már élesebb szeme volt. Most már tudta, hogy az afféle szándék, minőt a Dédesy is táplált iránta, csak gyalázatol, csak töviskoronát hozott volna fejére!

Mindazonáltal hiuságának jól esett a gróf udvariassága, gyöngédsége s a legcsekélyebb utógondolat nélkül meghívta a fiatal nagyurat házához.

Oszkár a meghívást elfogadta — azonnal. A járásbíró hivatalában volt. Egyedül, zavartalanul cseveghettek tehát. Bella komolyan figyelt, majd szabadon kaczagott Oszkár szavaira, aszerint, amilyen a tárgy volt, melyről beszéltek. Egymáshoz hajoltak, suttogtak, enyelegtek, ingerkedtek; szóval, ha valaki az ablakon át nézte volna őket, kész lett volna megesküdni, hogy egy boldog szerelmes párt lát.

Pedig mégis csalódott volna a néző. Mert Izabella szívét nemcsak a szerelem, de még a kaczerság szellője se legyezgette. Ő egyszerűen átengedte magát a szokatlan élvezetnek, melyet a művelt és szellemes világfi társasága nyújtott, és viselete inkább árulta el a vendégre büszke otthonában, teljesen szabad és fesztelen háziaszszonyt, mint a gyorsan fölhevült hiu szerelmet.

Dédesy éles látásával ezt észre is vette, s meggyőződött, hogy kemény küzdelem vár rá, ha a bájos nőt megakarja hóditani, s még úgyis bizonytalan, sőt kétséges a siker. De Oszkárt ez a nehézség nem riasztotta vissza; ellenkezőleg vonzotta, ingerelte.

Megismerkedett a járásbíróval és csaknem mindennapos vendég lett a házában. Ezt természetesen nem tehette volna feltűnés nélkül. Gondoskodott tehát villámháritóról. Fölkereste a plebánost, 4000 forintot ajánlott föl neki egy városi kisdédóvó intézet alapjára. A plebános összehívta a város előkelőségét, a fiatal uraságot nagy tüntetésben részesítették, hangverseny és bál rendezését határozták el a cél javára. Az intézet megalakult, a járásbíróénak főszerep jutott mindenben, és Dédesy Oszkár bátran járhatott ki és be a szép asszonynál, ez nem tűnt föl visszásnak senki előtt, sőt mindenütt magasztalták Dédesyt, hogy oly nemesen buzgólkodik a város érdekében.

Ime, ilyen pompás volt a — villámháritó.

Az ujságokba is belekerült a dolog. Mükedvelők előadásáról, hangversenyről és bálról beszéltek, és a vezető mindenben Dédesy Oszkár volt.

A kaszinóban, az őszi lóversenyeken, a főuri estélyeken csodálkozva emlegették Oszkár legujabb különczködését.

— Beállt színművészek falusi «polgárok» és «libák» közzé!

— Kisdedeket óv

— Bált rendez!

— Hahaha! De hát mit akar? Követ szeretne lenni? rövidebb uton is elérhetné!

Igy okoskodtak Oszkár barátai. Csak az öreg Csilla-

gossy Elemér báró mosolygott gunyosan és kihajtva pezsgőjét, fogain keresztül szórva a szót, mondá:

— Van Oszkárnak esze! S ha otthon mulat, bizonyosan jó peccenyére fáj a foga!

Akármit gondoltak is felőle, Oszkár nem sietett a mendemondát elhallgattatni.

Hanem a peccenyére csak hiába fáj a foga.

Az üvegház valamennyi virágát bokrétába köttette már, s különféle ürügyek alatt elküldözte a szép asszonynak. De semmi eredmény. A bokrétákat elfogadta, — a szíve zárva maradt. A hangverseny, az előadás, a bál is lefolyt. A szindarabban ők ketten játszották a szerelmes párt. Bella nagyon kitűnően játszott. Szenvedélylyel borult Oszkár keblére a közönség előtt. De négyszem közt mint erős bástya áll asszonyi hűsége, női erénye.

A városi kaszinó Dédesyt megválasztotta örökös tiszteletbeli elnökének, a helyi poéta ékes rigmusokban dicsérte agyba-főbe, a polgárság fáklyás-zenét rendezett tiszteletére. . . Hanem Izabella ellenállt.

Oszkár megvallotta szerelmét. Lábaihoz borult és szilajon esküdte, hogy meghal, ha Bella eltaszítja őt.

A szép asszony megrémült. Sértésnek vette egy perczig. De aztán mosolygott és így szólt:

— Ezt a vallomást is, kedves Dédesy ha megengedi, oda teszem a bokréták közé, azokkal együtt hervadjon el.

Oszkár ezt czélzó gunynak tekintette.

— Tehát a bokrétákat gunyolja, kicsinyli! — gondolta magában. — Persze, az én esetlen kezű kertészem nem remekelt, és üresek is voltak, még csak szerelmes verset se csempésztem közéjük. Méltán neheztelsz, szívem istennője!

E rövid monolog következménye egy távirat lett komornyikához Budapestre: «Küldjön posta fordultával nagy virágbokrétát a legszebbek közül.» Egy másik távirat is ment: «Gyantás ékszerész urnak Budapesten. Kérek sürgősen legujabb divatu teljes női ékszert Érték közönyös, Dédesy.»

Erre aztán jött egy óriási ibolya bokréta fehér selyem himzett tartóban és egy doboz ékszer kétezer forintos számlával.

Izabellának épen nevenapja volt. Átvette a bokrétát az inastól. Gyönyörködött izléses összeállításában, pazar csillogásu tokjában. A mellékelt csomagot figyelmére is alig méltatta. Czukorka lesz benne. Nem szereti az édességet. Mégis fölbontotta. Szinte elkáprázott, megszárdult! Ilyen ékszerről még csak nem is álmodott. Mohón, bámulattal nézte. Aztán hirtelen becsapta az ékszer-tokot.

— Nem kell, nem fogadhatom el! Gyalázat, hogy Dédesy ilyent mer küldeni nekem!

Büszkesége, hű szerelme, női önérzete tapsolt e szavakra.

De előállt hiusága, becsvágya, önzése is.

— Miért ne fogadnád el? suttogták a rossz szellemek. Egy nemes intézmény létrehozása körül buzgólkodtál, a fiatal uraság lelkén viseli az általa megpendített eszme teljes diadalát, elismerését közreműködésedért ezzel az ajándékkal igyekeznek kifejezni. Mi rossz van ebben? Nincs-e férjed, akit szeretsz, férjed aki megvéd a rágalmak ellen? Önvád nem gyötörhet. Ékesítsd föl magadat e kincsekkel. Szíved azért szeplőtelen maradhat!

— Ugy van, elfogadom a drága ajándékot, — mondá Izabella kipirult arczezal, égő szemekkel. Ez paizs lesz ostromlásai ellen. Ha csak szerelmével keresi az utat szívemhez: tán megtántorodtam volna gyarlón, tán engedtem volna csábitásának! De ez az ékszer fegyver ke-

zemben. Nem leszek az övé soha, hű maradok férjemhez; nehogy azt képzelhesse, hogy pazar ajándéka hódította meg.

És megtartotta.

Jött azután több is. Minden héten egy pompás bokréta más-más virágból. És minden bokrétában értékes ajándék.

Izabella gyöngé volt, hibázott, hogy elfogadta az ékszereket. Hibáját azonban vétékké tette az, hogy férje előtt eltitkolta.

— Nagy bolond az az Oszkár, hogy annyi bokrétát küldöz olyan asszonynak, a ki szereti az — urát! mondá a járásbíró nevetve. Maholnap te is lesz a padlás hervadt virágokkal. Szép gyűjtemény. Hahaha! Szerencsére nem vagyok féltékeny!

— Csak az kellene még, hogy féltékeny legyen férjem uram. Tudja-e, hogy ezzel engem halálra sértene?

— Nem sértlek, nem, cukros dióm te!

S ölelkeztek, csókolóztak. És ebben nem volt semmi tettetés. Az egyszerű férfias lelkű járásbíró kedélyét a gyanúnak árnyéka se felhőzte be soha. Sokat küzdött, szenvedett, míg valamire vergődhetett. Bellát szerette és becsülte is. Tehát föltétlenül bizott benne. Sokkal becsületesebb is volt, semhogy ok nélkül szíve vérével táplálja a «zöld szemű szörnyeteg»-et!

És Bella? Ő is őszintén, igazán érezte, amit mondott és tett.

Szerette férjét.

Dédesy Oszkár nem mondott le. Sőt minél szívósabb ellenállást tapasztalt, annál makacsabbul ragaszkodott tervéhez. Meg kell hódítania a szép asszonyt minden áron!

Az ötödik bokrétához levél is volt mellékelve.

— Asszonyom! Elmondhatnám szóval is, amit akarok. Mégegyszer lábaihoz borulva vágytól remegő hangon könyöröghetnék szerelmet. De bár úgy talán megindítóbb lenne vak szenvedélyem, nem megyek, nem szólok. Az, a mit én akarok, leírva édesebb! Férje este a városi kaszinóban mulat. Sötét van. Senki se láthatja. Kastélyom száz lépés lakásától a kis parkajtón keresztül. Otthon unatkozik, egyedül tölti az estét. Én várom. Itt ketten leszünk és biztosítom, nagyon boldogok leszünk. Jöjjön csak egy órára s meg lesz édesítve egész napja. Tudja, hogy szeretem. De azt akarom, hogy ön is szeressen. Próbálja meg. Csak egyszer. Ha megbánja, — soha többé! Dédesy Oszkár.»

Ah! ez vakmerő hang! Ez alávalóság. Hát minek nézi a gróf őt? Azt hiszi tán, portéka az ő szíve!

Bella háborgott. A levelet indulatosan tépte össze. Ez a különös követelő modor, melylyel Dédesy ajánlatát előadta, vérgig bántotta az érzékeny nőt. Sirva fakadt; sirt, mint egy gyermek. A gróf gyalázatosan bánt vele. Meggondolatlan, könnyelmű volt, az igaz. Elfogadta bokrétáit s bennük az ékszereket. De mégis ezt a sértést nem érdemelte.

Mit tegyen most? Panaszolja el baját férjének? Vagy tőrje el szóltanul? Nem, nem! Ki akarja tölteni boszúját. Ő volt a gyöngé. De — Oszkár visszaélt gyöngéségével.

Az összes ajándékokat egybekötötte s visszaküldte Dédesynek. Levelet is irt hozzá. A levél így hangzott:

Dédesy Oszkár úr!

Eltévesztette a hangot. Vagy nem jó helyre címezte levelét. Férjem vakon bizik bennem, bűnnek tartaná, ha gyanúsítana. Én visszaélhetnék helyzetemmel, elfogadhatnám az ön ajánlatát talán jó hiremnél és férjem becsületésének eljátszása nélkül. De nem teszem. Mert szívemnek nem az drága, hogy becsületes híru vagyok, hanem

az, hogy becsületes vagyok. Kissé hiú és gyöngé voltam önnel szemben. Átvettem becses küldeményeit és megtartottam. Ha e hibámért a világ alaptalanul rossz hiremet költené és férjem emiatt megszűnnék bennem föltétlenül bizni s elítélne, megbántana gyanújával: akkor elmennék önhöz, hogy ne legyek jobb a hiremnél! Mint-hogy azonban jó hirem eddig éppen oly szeplőtelen, mint becsületem: ide mellékelem ajándékait, eltépett levelének foszlányait és kérem, ne akarjon rossz hirbe keverni a világ és férjem előtt — ok nélkül! Isten önnel! Erdős Gézané, született Barcsi Izabella.

Dédesy Oszkár furcsán érezte magát. Ő futó kalandot keresett és szenvedélyesen szerelmes lett. Izabellában a járatlan, könnyen hálóba kerülő unalmas szép asszonyt látta csak, ezt vette üldözőbe s roppant zavarba jött, hogy a falusi szépség helyett egy erényes, szellemes, uralkodásra méltó, bájos nőt talált. Már megbánta, hogy belekezdett a játékba. Ő egy napi bolondságon törte az eszét. Szórakozni akart. Komoly viszonyra a világot se gondolt. Br! Csak nem lesz házibarátja egy — járásbírónak!

Megfordul a sarkán, visszamegy a fővárosba. A farsangot már elmulasztotta. De még jókor érkezik a bolondok estéjére.

Ekkor irta azt a levelet. Koczkázott. Ha Izabella eljön: megérdemelte sorsát. Oltja vele szomját, míg szomjúsága tart. Azután — farewell! Ha pedig nem jön: bocsánatot kér tőle és elkotródik. Megcsipte az arcát, — sebj! Azt mondja neki: pardón, tévedtem! — és tovább megy.

Mindenre számított, csak olyan válaszra nem, a minőt kapott.

Bella levele kihozta sodrából. Visszagondolt a multra. Az ártatlan leánykának egykor ő ideálja volt. A kis falusi szűz nemesi koronáról ábrándozott, hitte, remélte, hogy valamikor Dédesy Oszkár lesz! Talán szerelmes is volt! És most a csalódott, megsértett nő bölcs hidegség álarcza alá rejti szenvedélyét, sebeit. Ah, — ezért érdemes valamivel többet merni! Hogyan is írja? «Ha a világ alaptalanul rossz hiremet költené és férjem emiatt megszűnnék bennem föltétlenül bizni s elítélne, megbántana gyanújával: akkor elmennék önhöz, hogy ne legyek jobb a hiremnél!»

Tehát, ha rossz hire volna: szíve sugallatát követné! Én így értelmezem okoskodását. Ez a szenvedély fojtott hangja! Egy szenvedélyes nő, aki ellenáll! Ez új! Hitemre! szeretnék egy kis lélektani kísérletet tenni!

Oszkár agyán e pillanatban megvetésre méltó léha gondolat villant keresztül. Ez a gondolat egyéniségének bélyegét viselte magán! Lehámlott róla a férfiasság máza, melylyel némilég bizonyítani látszott, hogy az ő Dédesy család utolsó ivadéka. Meztelenül állt az önző, léha, kéjvágyó ember. Hanem ő másképp fogta fel. Ő csak nagyuri tréfának tekintette tervét és sietett a saját mulatságára végrehajtani.

Elutazott hirtelen, inasa nélkül. Azt se mondta, hová megy. A fővárosba ment. Az ékszerészhez és a virágkereskedőhöz. Harmadnap megint otthon volt Dédesen, az ősi kastélyban.

A negyedik napon egy idegen úr szállt a nagykorcsmába. Fővárosi ügyvéd volt. Egy csomó iratot vett a hóna alá és lengedezve átsétált a korcsmai kalauz kíséretében a járásbíróshoz.

Bepörölte Dédesy Oszkárt Kapocs Mihály virágkereskedő és Gyantás Ferencz ékszerész nevében, akik a Dédesy rendeletéből Erdős Gézané öngyűlöletére számára bokrétákat és ékszereket szállítottak s akiknek Dédesy vonatkozott számláikat kifizetni, bár elismerte, hogy a meg-

rendelt bokkréték és ékszerek tetszését kivívták és mind eljutottak Erdős Gézané ő nagysága szép kezeihez. Mel-
lékelve voltak a számlák, melyeknek homlokán nagy
betűkkel olvasható volt: Nagyságos Dédesy Oszkár ur
rendeletéből Erdős Gézané, szül. Barcsi Izabella ő nagy-
sága részére.

Az iratokat Erdős Géza járásbíró vette át. Komoly,
érett, józan férfi volt; kevés szavu, mélyen érző. Ő egy-
szerű földmives szülők gyermeke. Sok küzdelemmel, kitar-
tással, tehetségével emelkedett állására. Első tekintetre
szenvedélytelen, nyugodt kedélyű embernek lehetett őt
hinni; de tulajdonképen olyan volt, mint a természet,
melynek ölen felnőtt: derűben termékenyítő, csöndes, mun-
kálódó; viharban szilaj, vad, romboló.

Zimankós, zivataros téli nap volt. Mikor az iratesomót
olvasta, már besötétedett, gyertya égett szobájában. A lo-
bogó gyertya megvilágította a sötét kintől eltorzított ar-
czot. Odakinn nyargalt a szél, söpörte a havat, csöröm-
pöltek az ablakok, üvöltött a kémény. Benn a szivben
még nagyobb vihar dult. Egy egész élet hitét, boldogsá-
gát kitepte gyökerestől, — lerombolta földig! Az ő fele-
sége! Akiben úgy bizott, akit úgy szeretett, — az a nő
megcsalta. És megcsalta orozva, titokban, házi szentélyé-
nek tiszta jogait bitorolva! Mert világos, kétség nem fér
ahoz, hogy szeretője volt Dédesynek. Elfogadta ajándékait
és rejtegette előtte. A bokkréták csak szemfényvesztésül
szolgáltak. E virágok leplezték a bűnt, a csalást!

Fázott, borzadt. Nem mert haza menni. Félt, hogy meg-
öli nejét. De ha még sokáig tépelődik egyedül: megőrül!

Átolvasta mégegyszer a periratokat. Felkaczagott. Hi-
szen oly kétségtelen! Othello csak képzelte, hogy Desde-
mona bűnös, mégis megfojtotta őt. Izabella hűtlenségét ő
maga hivatalosan bizonyíthatja.

Ment. A szél szemébe csapkodta a havat. Daczolt.
Sietett.

Neje már türelmetlenül várta. A hivatalból rendesen
haza szokott menni. Talán baja történt! Hol késhetik?
Figyelt minden neszre. Egy idő óta rettegett a magány-
tól, rossz gondolatai voltak. Óhajtotta férjét. Lelkén átzi-
kázott mindaz, ami vele pár hónap óta történt. Nyugod-
tabb volt, hogy Dédesy ékszereit visszaküldte. Majd egy-
szer elmeséli férjének az egészet. Csak jönne már! És
jött. Megnyilt az ajtó.

Belépett a férj. Izabella boldogan, sikoltva rohant eléje,
nyakába borult, csókolni akarta.

— Hah! engem el nem adsz e csókon, nyomorult! —
kiáltá Géza dühösen és ellökte magától.

Izabella sirt, zokogva kérdé:

— Vétkeztem: büntess; de mondd meg legalább, mi
a bűnöm?

— Mi a bűnöd? Alávaló teremtes! Nevemet, házam
becsületét alattomosan beszennyezted és azt mered kér-
dezni, mi a bűnöd?

— Hiszed ezt rólam, amit mondtál?

— Tudom!

— Géza! Szerelmünkre kérlek, ne tégy boldogtalanná.
Szeretlek, hű maradtam, ne vádolj.

— Nem vádolkok: itélek! Menj; egy pillanatig se tü-
röm, hogy házam bűneid fészke legyen. Takarodjál ki az
éjbe, a viharba! Én nem akarlak megölni.

— Géza! Irgalom! Ártatlan vagyok!

A szenvedélyében vak embert még jobban izgatta, sér-
tette ez a védekezés.

— Ne lássalak, pusztulj! Ha a földre rántanálak és
lábaimmal taposnék rajtad, mig megfulnál véredben: ez
kegyelem lenne! A piszok, a gyalázat pusztítson el!

És megragadta nejét és kitesztotta az ajtón durván,
kegyetlenül. Ki az utcára! a hóba! örökre!

Izabella lebukott; a sarokkő megvérezte homlokát, a vér
pirosra festé a fagyos havat.

Erdős Géza visszatért szobájába, fájdalma kitört, ki-
tombolt, és már megbánta durva tettét.

Kirohant az utcára, kiabálta Izabella nevét. A friss vér
ott piroslott a friss havon. De Izabella eltűnt.

Izabellát a hideg hó magához térítette. Fölugrott. Hová
menjen? Férjéhez, aki kidobta? S ha megalázná magát
s ha férje megkönyörülne rajta; mit ér? ha többé nem
hisz neki!

Megbecstelenítette örökre, mert aljasnak tartja ok nélkül.

Jó. Hát legyen oka. Piruljon a becsület. Botránkozzék
meg a világ. Ragadjon követ a női szemérem, a hitvesi
hűség és dobálja meg őt — joggal!

Letörölte a vért arcán, összébb vonta zilált ruháját
keblén, és úgy, amint volt, könnyű czipőben, csipkés öl-
tözetben neki ment az éjszakának, a csipős szélnek.

A kis parkajton keresztül csak száz lépés. Futott. Ki-
hevült. Haja szét volt kuszálva, arcza égett, teste di-
dergett.

— Az urasággal akarok beszélni!

Megnyilt az ajtó. Dédesy Oszkár gyönyörrel, lázasan
szoritotta magához az imádott asszonyt.

— Végre! Oh, mily boldog vagyok! De hiszen ön vér-
zik! Az istenért, mit történt.

Izabella szilajon Oszkár karjaiba vetette magát.

— A tied vagyok!

És zokogott keservesen.

S nagyon kutatja a világ, hogy melyik a bűnös. Az esz-
telen, vak férjet szánják, a léha, könnyelmű gavallért
irigylik sokan; de a szerencsétlen nőt elítélik. Mert a vi-
lág csak azt látja, hogy — elbukott.

Rubens és Medicis Mária királynő.

Képünkhöz.

Medicis Mária, Franciaország királyának művészetkedvelő
özvegye az 1620-ik évben elhatározta, hogy az általa
emelt Luxembourg palotát a saját életének fontosab ese-
ményeit megörökítő festményekkel fogja ékesíttetni. A
feladattal Rubens Péter Pált, az akkor hirnevének ma-
gaslatán álló németalföldi festőt (született június 29-én
1577-ben) bizta meg, ki a meghívást elfogadta és 1621-ben
Párisba ment, hol a királynő a palotának egyik legszebb
helyiségét rendezte be számára műtermül. A művész ha-
ladéktalanul elkészítette a tizenkilencz nagy festmény kör-
rajzait; magukat a képeket négy év alatt fejezte be, úgy
természetesen, hogy egyes részletek kivételét tanítványaira
bizta. Így tehát a Luxembourggi palotának mai napig fő
ékeit képező eme festmények igen különböző értékűek,
aszerint, amint a művész többet vagy kevesebbet dolgo-
zott rajtuk. A legkiválóbbak közülök a következők: Mária
eljegyzése IV. Henrik francia királyllyal; Mária 1600.
november 3-án kiszáll a hajóról, mely Olaszországból
Franciaországba hozta; Mária esküvője Lyonban 1600.
december 10-én; XIII-ik Lajos születése 1601-ben szept-
ember 27-én; Mária megkoronázása szt. Denisben 1610-
ben május 13-án; az 1610. május 14-én meggyilkolt
IV. Henrik király apothozissa; a királyi özvegy regens-
női uralkodásának dicsőítése, s végül *Medicis Máriának*
mint hadistennőnek arczképe. Mai képünk a festmény ké-
szülését ábrázolja. A művész ott áll vásznánál, előtte a

Rubens és Medicis Mária királynő.

királynő nyulánk magas termetével s 48 éves kora dacára még mindig szép arczával mint Bellona, fején sisak, karjain paizs. A művész valóban királyi jutalmat kapott műveiért, a műkedvelő királynő azonban nem sokáig gyönyörködhetett bennök, mert már 1631-ben menekülnie kellett Franciaországból.

S P O R T.

A lóidomításról.

A kantározásról.

A lónak oly eszközökkel való ellátása, melyek közvetítésével a lovas akarátának érvényt tud szerezni, kantározásnak neveztetik, ennél fogva ezen fontos cselekménynek most, valamint a legrégebb időben is, nagy fontosságot tulajdonítottak, már Xenophon is irt róla — a lovaglás művészetét tárgyaló — művében; a középkorban megjelent számos könyvek, zablák számtalan nemeit tüntetik szemeink elé rajzban és leírásban. P. *Maug-Seutter* 1584-ben Augsburgban megjelent *Biss-Buch*-ja, az 1604-ben kiadott s a badeni örgrófnak ajánlott «Schönes und nützlich Bissbuch darinnen und erschiedentlich begriffen allerley Stangen, desgleichen auch alle offene und geschlossene mundstücher und kinketten auch dargegen über ale zeit jedes würckung schlecht, und einfällig in Schrifte zusammengesetzt», melyet ugyanannak lovasz-mestere *Johann de Fiorentini* irt.

Az újabb kor egyik nevesebb írója sincs, ki e tárgynak nagy fontosságot ne tulajdonított volna, m. p. o. *Plurinel*, ki XIV. *Lajost* a «le roye Soleilt» tanította lovagolni stb.

Xenophon csak a mi csikózabláinkhoz hasonló zablákról szól. A középkorban vagy feszítő-zablák vagy a pelham-hoz hasonló különböző alakú zablákról tesznek említést. A csikózabláról (Trense filet) csak *Du Plathy de Csam* tesz az újabb időben először említést, angol zablának nevezvén azt.

Az osztrák-magyar lovasság kantározási rendszerénél jobb, a céljának megfelelőbb nincs. Ezen rendszer a szabályzatokban oly jól van leírva, hogy kevés előképzettség mellett is, megértheti bárki is. Ezen rendszert legelőször *Weyrotter* Miksa cs. kir. oberbereiter irta le, s az újabb időben báró *Weynhausen* tárgyalta kimerítően «Sichere Methode für jedes pferd eine passende Zaumung zu finden» czimű művében.

Ezen rendszert fogom alapul elfogadni és ezen utóbb említett művek, valamint szabályzatok után kivonatossan ismertetni, megjegyezvén: hogy ne várja senki egy oly zabla leírását, mely feleslegessé teszi a lónak idomítását és a lovaglás mesterségének tanulását, mert *Weynhausen* mondása szerint a zabla egy élettelen szerszám csak, melybe életet a jó lovas lehel.

A nyers ló tartása olyan, hogy testének túlsúlya előre hajlik, nyaka nem hajlékony (Geschmeidig); a hátsó lábak, hajlékonyság nélkül vontatva követik az elsőket — a lovas terhével annyival kevésbé tud ügyesen mozogni, hogy még maga-magát sem tudja hordani, — az ily állapotban levő lóra a zabla hatása fájdalmas, ez okból nem tud neki engedelmessé válni, szükséges tehát a lovat a kevesebb fájdalmat okozó csikó-zablával (zwischenzaum-Trensen gebiss-filet) annyira ügyesíteni, hogy a segítségekkel megbarátkozzék és hogy a száraz meghuzásának engedelmessé tanuljon. Ha ez megtörtént, bizalommal fogja magát a zablával is vezetetni.

Weyrotter és *Weynhausen* által eszközölt számtalan elemzések bizonyítják, hogy a legtöbb közép nagyságu ló szájának szélessége 4 hüvelyk, s csak igen nagy és nehéz lovaknál található $4\frac{1}{4}$ és $4\frac{1}{2}$ hüvelyknyi száj. — Állkapocsnak az állkapca fogatlan széle neveztetik a szájban, az állkapca külső széle, hová az állzó lánchnak simulni kell, állgödörnek neveztetik (Kinketten-grube) e kettő közötti távolság képezi az állkapocs magasságát (Ladenhöhe), mely többnyire $1\frac{3}{4}$ hüvelyk.

A tapasztalás mutatja továbbá, hogy a kisnyelvű, éles állkapsu lovak szája érzékenyebb, lágyabb, mint a vastag nyelvű és húsos állkapsu lovaké.

Ne gondoljuk azonban, hogy ebben rejlik egyedül a lágy, vagy kemény száj oka, — befolyással bír erre a nyak alakja, alkata, a fejfel való összeköttetése, derekának minősége, vérmérséklete, stb.

Az ügyes kéz teszi a ló járását szabaddá, s tartását szebbé, a könnyű, jó kéz a legerősebb zabla hatását is fájdalom-okozás nélkül tudja működtetni, a nehéz, nyugtalan, rossz kéz pedig a leggyengébb zablával is fájdalmat okoz.

A zabla csak szerszám, melynek közvetítésével a ló tartását és menését szabályozhatjuk, de ne gondoljuk, hogy egy jól választott zabla a rossz lovast jóvá, — a nyers lovat idomítottá tudja tenni, — tény csak az, hogy egy jól idomított ló a segítségeket jobban fogja megérteni, s könnyebben fog engedelmeskedni egy jól választott zablával való vezetésnél, mint egy nem megfelelő zablánál.

Vonatkozással az említettekre, mondhatjuk, hogy a jó zablázás vagy kantározás

1-ször a lónak tökéletes idomításán,

2-ször a ló szája és teste egyes részeinek, valamint véralkatának és erejének megfigyelésén, végre

3-szor a lovas jó kezén alapszik.

A ló szájának egyes részei megméréndők, ezen méreteket véve tekintetbe, a később elmondandó, tapasztaláson alapuló módszer szerint készítendő, vagy választandó a zabla.

A szájnak szélessége adja a zabla-rúd (Gebiss) vagyis azon rész szélességét, mely a szájba jön. Az állkapocs (Unterkiefer) magassága adja a felső-ág (Oberbaum) méretét, az alsó ág (Unterbaum) rendszerint egy gondolatlan legyen csak hosszabb, mint kétszer a felső ág. A zablárud közepén a nyelv számára, egy gömbölyítvény van, az ugynevezett patkó (Zungenfreiheit) ennek szélessége úgy aránylik a felső ág méretéhez, mint 0.75:1-hez, tehát ha az utóbbi $1\frac{3}{4}$ hüvelyk, akkor a patkó valamivel legyen szélesebb, mint 1 hüvelyk, — ezen szélesség felével legyen a patkó magasságának mérete egyenlő; igen húsos nyelvű lovaknál természetesen ezen patkó megfelelően magasabb legyen.

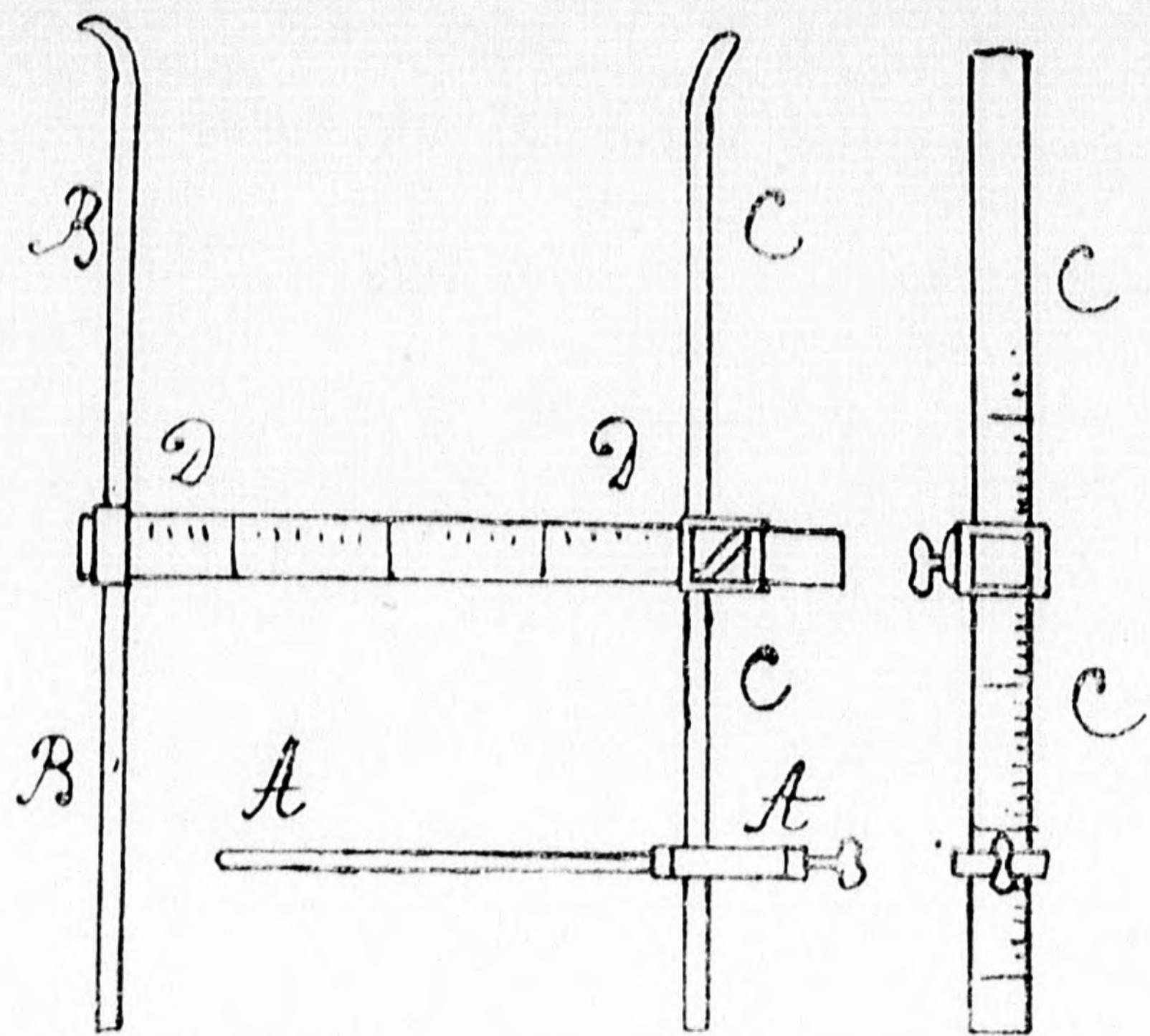
Jól igazított zablánál a mindkét oldali ágaknak teljesen egyenlő helyzetűeknek és hosszúságúknak, egymással párhuzamosoknak és a zablárudnak azokba merőlegesen, mozdulatlanul, beszegecselve kell lenniök. Ha a zablát egyik oldalából tekintjük, akkor az ágaknak, szemlyukaknak és szem-kapcsoknak egymást teljesen fedniök kell.

A zabla választásához szükséges méreteket a zablamérővel nyerjük (lásd a mellékelt I. ábrát.)

Ha az ábra által előtűntetett műszerrel a ló szája szélességét mérni akarjuk, az Á-val jelzett részt le kell vennünk, a G-vel jelzett oldal rész rajta marad de csak akként, hogy annak a D-vel jelzett részén ide-oda csusztatása lehető legyen, ekkor a műszert a ló szájába tesszük

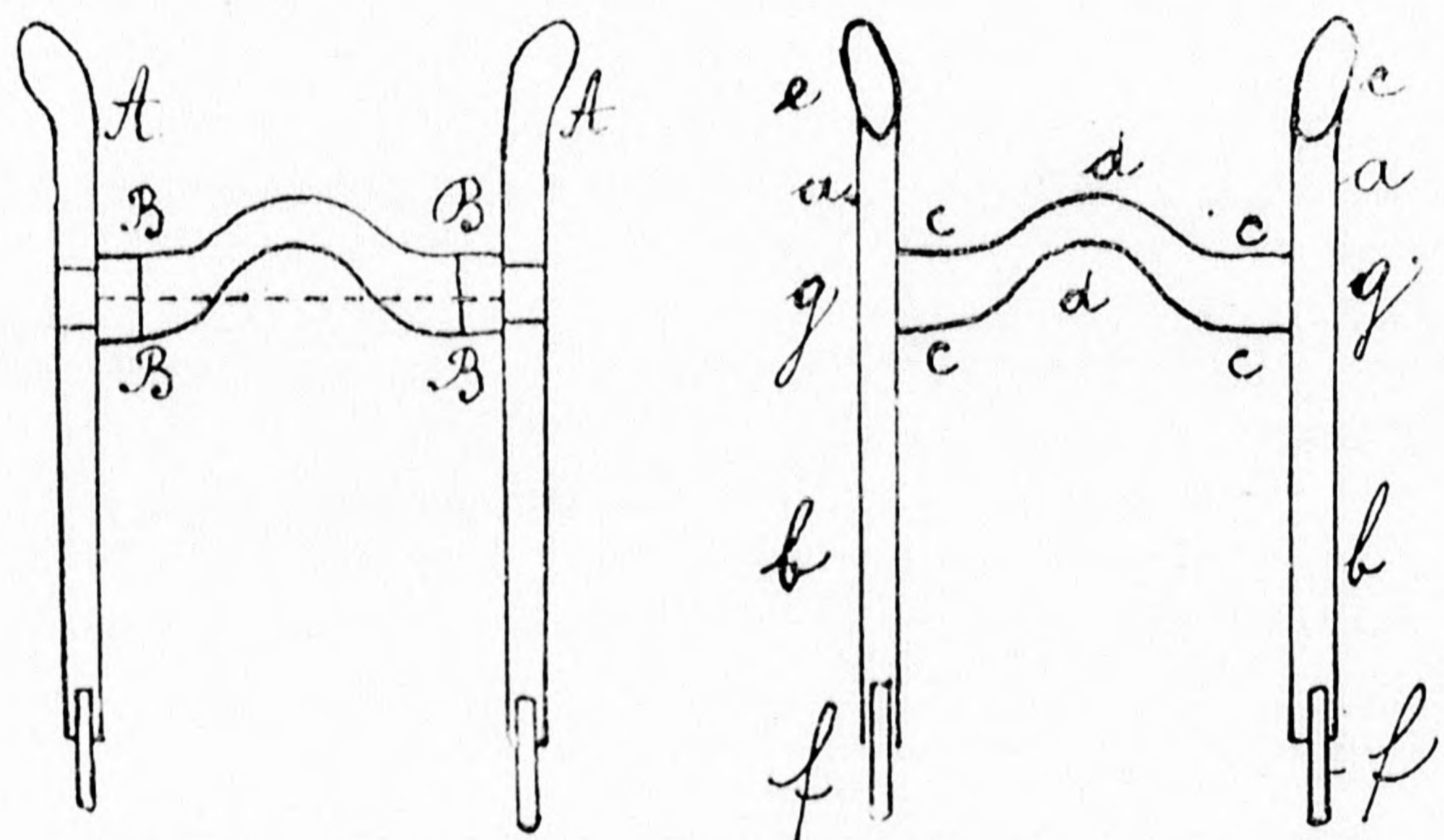

— akként hogy a D rész — az állazoláncz helyével szemben legyen, — a C-t a szíjszéléhez oda csusztatjuk annyira, hogy az inyek a D alá ne szoruljanak s a csavart meghuzzuk, ekkor leolvassuk a D-ről a ló szája szélességét.

Az állkapocs magasság (Ladenhöhe) mérése alkalmával az A rész a C-re rátéttetik de akként, hogy ide-oda csusztatni lehessen, a műszer a ló szájába tétetik, a ló nyelve egy segéd által oldalt kihuzandó, a D-rész ott fekszik a hol a ló szíjszélesség mérésénél mondatott, az A rész pedig könnyedén ott, hol az állazoláncz helye van, ekkor a csavar megerősítendő.

Ezen két mérésen alapszanak a zabla részeinek egymáshoz viszonyai. A szájszélesség adja a zabla szélességet az állkapocs magasság a felső szár méretét — az

a a felső ág (Oberbaum)   e e szemlyuk (Auge)
b b alsó ág (Unterbaum)   f f kapocskarika (Zügelring)
c c csapgerendely (Ballen)   g g csap (Zapfen)
d d patkó (Zungenfreiheit)   c és d együtt zabla rud (Gebiss)

alsó szár kétszer vagy egy gondolattal többel mit kétszer legyen olyan hosszú.

Az állazoláncz — horgok nélkül — a száj szélességének egy negyedével legyen hosszabb, tehát amaz ugy arányuljon ehez mint 4-5-hez. — A tapasztalás mutatja, hogy ha felsőág (Oberbaum) mérete hosszabb mint az állkapocs magassága, akkor a zabla keresztül esik, az ily zabla a legrosszabb és legtökéletlenebbek közé tartozik.

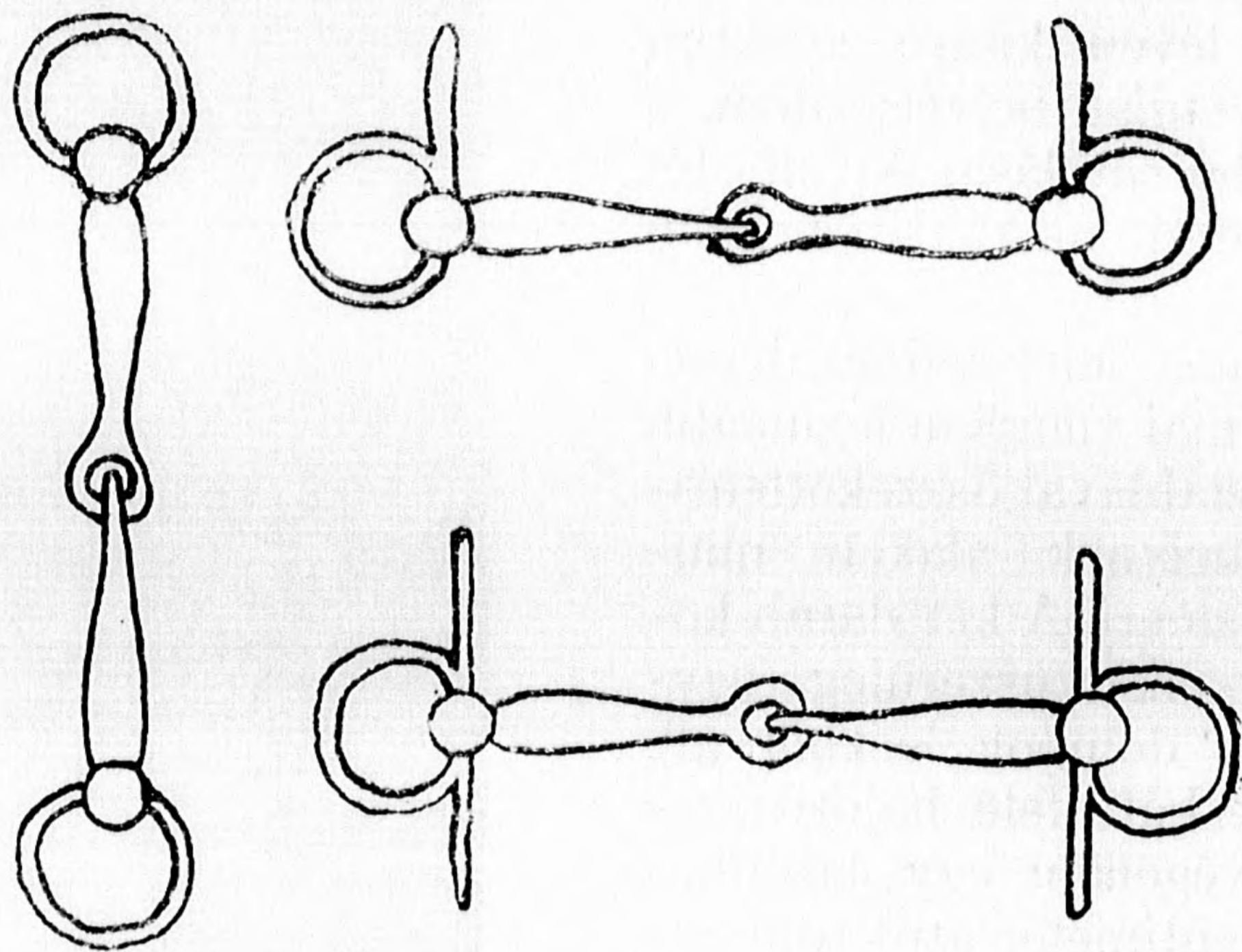
Az állazoláncz megerősítésén szolgáló horgok hossza

az állkapocs magasságához ugy arányuljon mint 3-4-hez. Ezen horgok a felsőszár tetején lévő többnyire kör alakú szemlyukakhoz (Augen) hova a pofaszij is csatoltatik, vannak megerősítve.

Őrizkedni kell a nagyon széles zablától, mert ezeknél az állazoláncz, a felvételére szolgáló gödrön az állkapocza alsó részén (Kinkettengrube) nem simul egyenletesen körül, de csak egyes helyeken feszíti meg a ló állát s ez által fájdalmat okoz s a ló alsó állkapcsának ide-oda való mozgathatását a zabla száruk szájba vételét stb. segíti elő.

A felsőkarok kifelé legyenek görbitve, hogy ne szorítsanak, (lásd 2-ik ábra A részét).

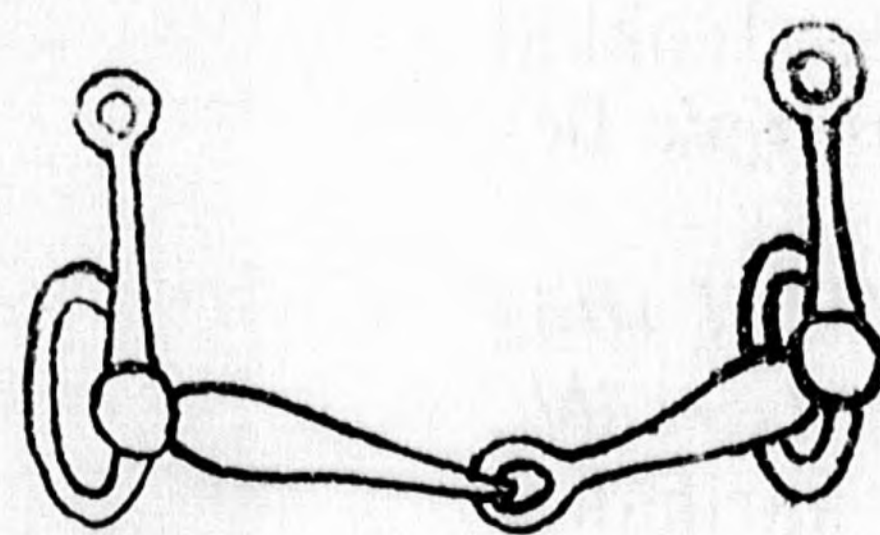
A zabla a szájbajjövő egyenes részei — csapgerendely —

(Ballen) (2. ábra B rész) $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ hüvelyknyi átmérőjűek legyenek s a legtöbb esetben megfelelőek lesznek. Ha ezen részek vastagabbak, túlnehézek, — ha vékonyabbak, hatásuk élesebb lesz.

Igen előnyös sok lóra nézve, ha a szájbajjövő rész a karokba ugy erősítettik be, hogy a patkó előre hajtott állást kapjon.

Az ezen módszer szerint készített zablával az idomított lovat jól lehet vezetni, az idomítottatnak legcélsze-

rűbb a csikózabla. Az ugynevezett Pelhamnek semmi értelme sincs, ezen zabláknál az állazoláncz soha sincs a helyén s ezért fájdalmat okoz; sokszor tapasztaltam, hogy Pelhammal lovagolt olyan lovak — melyeknek fejtartása nyugtalan volt, s melyek támaszkodása majd igen erős, majd semmis volt, s melyeket állítólag csak is Pelhamen voltak lovagolhatók, — mintegy megkönnyebbülve érezték magokat, ha találó feszítő-zablát tettem szájukba daczára annak, hogy nem voltak kellően idomítva, s fejüket nyugodtabban tartották, támaszkodások is egyenletesebb lett, — világos tehát, hogy a jól választott feszítő-zabla kevesebb fájdalmat okoz a lónak, mint a Pelham. Ez rosszkezü embernél is áll.

A Pelham, társa azon számtalan műszernek, melyek minden jogosultság nélkül divatcikké váltak.

Még egy Pelham barátot sem találtam, ki ha sarokba szoritottam, egyebet tudott volna mondani a Pelham jóságának bizonyítására mint azt „biztosítlak, hogy igen jó, nagyon jó, hidd el.“

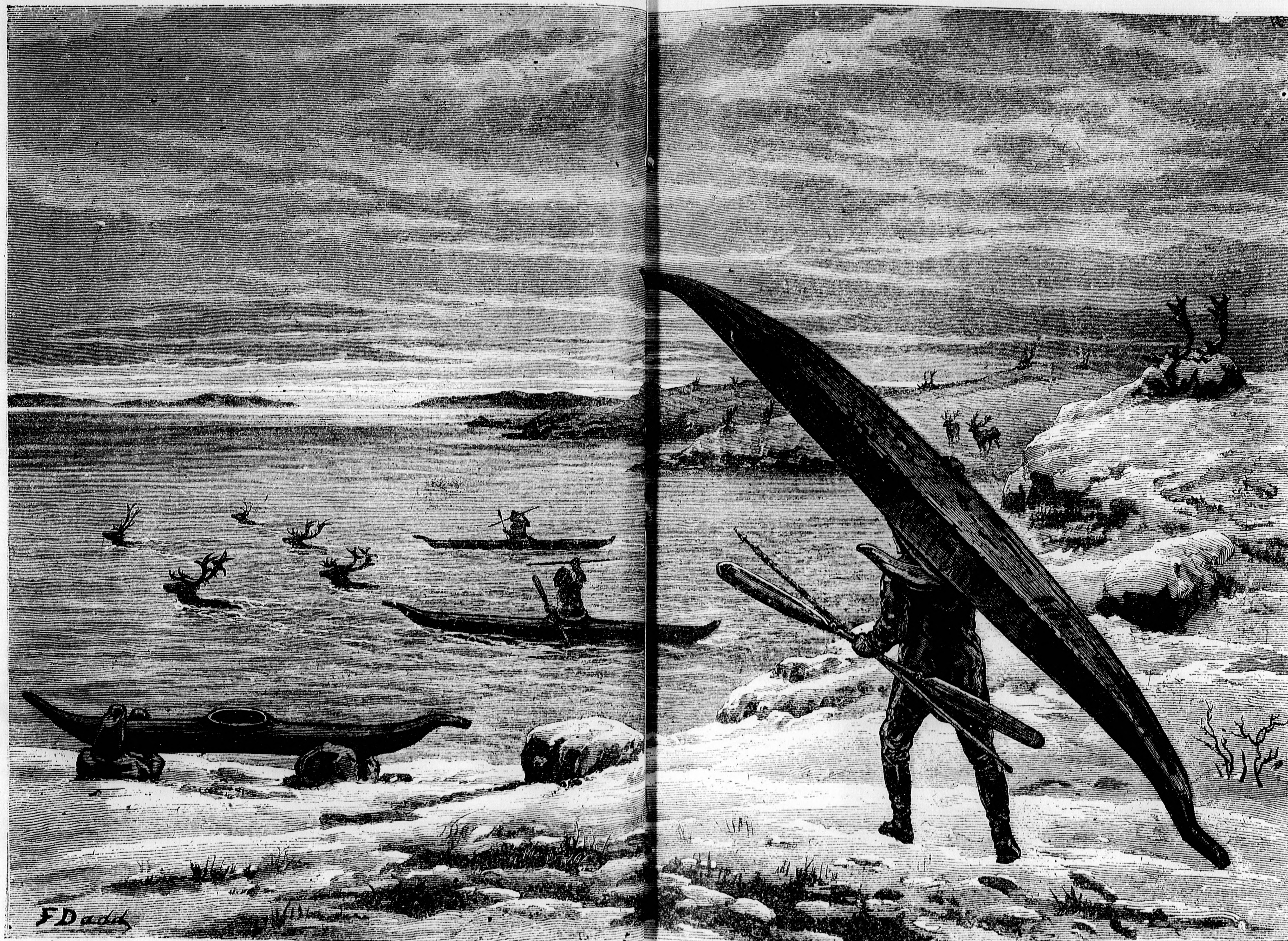
Az állazó-láncz olyan legyen, hogy fájdalmat semmi esetre se okozzon, mert az állazónak nem szabad közvetlen hatásának lenni, az állazó csak arra való, hogy a zabla átesését megakadályozza, egyébre semmire.

A fájdalmat okozó állazó-láncz oka sokszor a rossz támaszkodásnak. Általában állazó-láncz nál sokkal ezélszerűbb lenne egy állazó-szíjj, ez ép úgy megakadályozná a zabla átesését, mint a láncz — csak hogy fájdalmat nem okozna. Hátránya anyiban lenne, hogy romlásnak lévén kitéve, gyakran kellene ujjal helyettesíteni, s hogy becsatolása, kivált télen meredt ujjakkal nehezebb lenne.

A most leirt zablát használják mai világban leginkább a csikózablával összeköttetésben, melynek alakját mindenki ismeri. A két darab közepén sikatyúszerűleg egybefüggő dombor léczből áll, melyek hátrafelé hajlítva, és külső végeiken egy körülbelül 2 centimeter átmérőjű golyóalakú toldattal vannak ellátva. Ezen toldatok közepébe egy-egy lyuk van furva és ebbe a karika dugva, mely a pofaszíjak és a szárok becsatolására szolgál; ezen karikák néha csak egy felfelé, néha két felfelé és lefelé álló peczekkel bírnak. Van olyan csikózabla is, melynek felfelé álló peczke egy lyukkal van ellátva a pofaszíjak becsatolására.

A csupán karikákkal ellátott csikózabla a legegészerűbb, mert kellően nagy karikák a szárok egyoldalú működésekor az átesést elegendően megakadályozzák. A peczkek goromba vezetésnél becsusznak a szárukba és megsértik azt. Gorombául vezetni szerető räckerek barátoknak az utoljára említett csikózablát lehet ajánlani, melyben a pofaszíj a peczekbe van becsatolva; ezt Baucherzablának is nevezik, (lásd a mellékelt ábrákat. Vannak még számtalan alakú csikózablák, melyeknek felsorolása igen hosszadalmas és ezéltalan lenne, valamint a feszítő zablá-

kok az egyenes és az S alakú alsó száruk. Miután ismerjük a zablákat, s megválasztani is tudjuk, írjuk le annak a szárukba való illesztésének módját.

Iranszarvas vadakat kajak csolnakon.

A feszítőzabla akként csatoltatik a pofaszíjakba, hogy a csapgerendelyek az állgödörrel (Kinketengrube) szemben legyenek. Igen sokszor a rossz kantározásnak az a téves

nézet az oka, hogy a csapgerendely $\frac{1}{4}$ hüvelykre legyen az agyarak felett, pedig az agyarak néha feljebb, néha lejjebb vannak. Igen fontos az, hogy jobbról is balról is

letesen simuljon. Tökéletesen találó zablával a kantározás tökéletes lesz, ha az állazó-láncz nem mozdul; ha megmozdul, annak a jele, hogy vagy a zabla nincs a kellő helyén, vagy a láncz hosszu. Hogy a láncz röviden van betéve, azt a zabla alsó szárainak merev állásából (strotzen) láthatjuk.

A csikózabla úgy fekdjék a ló szárukba, hogy a zabla a pofaszíjakon saját súlyának átengedve, a száruk szegletében csüngjön.

Igen magasra csatolt csikózablák a száruk szegletét felhúzzák és megsértik.

Nagyon is lecsüngő csikózablák pedig a feszítőzabla alá jutnak s annak hatását befolyásolják. Igen vastag-husu csikózablák alkalmatlanok a szárukban.

Az állazó lánczról már elmondtam az elmondani való nagyobb részét, hogy az azonban még megérthetőbb legyen, a következőket említem még meg. Az állazó láncz kötelessége a felsőzabla ágak előre-esését megakadályozni, hogy ezáltal az alsó ágakba csatolt száruk meghuzásakor a zabla emeltyűszerű hatását lehetővé tegye. Hogy ezen kötelességének megfelelően, nem kell fájdalmat okoznia.

Még a középkorból maradt fel azon nézet, különösen gondolkodni nem tudó embereknel, hogy kemény száruk lovakat éles fájdalmat okozó állazókkal kell lovagolni.

Hogy a zabla emeltyűszerű hatását megértsük, gondoljuk a zablát állazó nélkül a ló szárukban. A száruk meghuzásakor a felső ágak annyira fognak előre, az alsó ágak annyira hátra jutni, hogy mindketten a szárukkal egy vonalba esnek. Ebben az esetben nem lesz a zabláknak emeltyűszerű hatása. Ha bevetjük az állazót, akkor a felső ágak csak keveset fognak előre juthatni s aztán megakadnak. E pillanatban áll be a zabláknak emeltyűszerű hatása, amennyiben az emeltyű egy nyugponton kap ott, hol az állazó a felső ágak előrejutását megakasztotta. A zabla rudja az állkap-

egyenlő magasságban legyenek a csapgerendelyek, az állazó lánczot pedig úgy kell betenni, hogy az a száruk meghuzásakor helyét ne hagyja el s az állgödör körül egyen-

ezát nyomja, a lófej vagyis a teher a lovas felé indul, valamint az erő, vagyis a lovas kezei is, — tehát erő és teher egy irányba mozognak és eszerint a zabla — egykaru emeltyű.

Sok lónak az a szokása, hogy az alsó állkapcsát félre tollja s a szélső fogával (Eckzahn) a zabló alsó ágát megfogja, ez által a száruk hatása paralizálva van s a ló gyakran el is ragadja lovasát. Ennek oka többnyire a lónak idő előtti felkantározása egy rosszul választott zablával, különösen széles zablával, mely a szájbán valamely oldalra annyira félre tolódik, hogy a patkó (Zungenfreiheit) alsó széle az állkapcsot megsérti.

Ez ellen legjobb orvosság a lekantározás, a ló szájának kiidomítása csikóféken (Wischzaum) s aztán egy a ló szájának megfelelő zablával való felkantározás. *Palliativ* szer oly zablát adni, melynek alsó ágai S alakúak, vagy mely az alsó ágakon alkalmazott fülecseknek (Oese) az állandó, középen lévő karikával való szijaeska általi összeköttetéséből áll, mert ha a ló csak azért nem fogja meg az alsó ágakat, mert mechanice meg van gátolva, szája azért nem lesz jó, támaszkodása egyenlőtlen lesz, s abbéli bosszankodásának, hogy akarátát nem teljesítheti, a fej ideoda való hajgálásával s az alsó állkapcsának mozgatása és megmerevítésével fog kifejezést adni. Nem a szájbán vétel lehetőségét kell meghiusítani, de azt a kellemetlen érzést a szájbán, vagy másutt kell idomítás által elodázni, melytől a ló az alsó ágak szájbán vétele által akar menekülni.

Kellemetlen szokása az is némely lónak, hogy nyelvét a zabla alól kihuzza, és ezáltal a zabla rudja felé helyezi, ennek oka is a rossz idomítás vagy helytelen kantározás, ez ellen is a lekantározás a leghatósabb szer.

A nyelv lekötése és a nyelv kilógása ellen a kantárral ellátott zabla alkalmazása szintén czélszerűtlen.

Jó kantározás és helyes vezetés leginkább ajánlható ez esetben is, habár vannak esetek, hol ez oly megrögzött szokássá vált, hogy minden szer hiába való.

Legrosszabb tulajdonsága a zablának, ha átesik, mert az áteső zabla, sem nem ha hat emelyüszzerűleg, sem nem pótolhatja a csikózablát. Felette észszerűtlen tehát azok eljárása, kik az ujonnan felkantározott lónál keresztül eső zablát alkalmaznak: addig nem kell felkantározni, míg arra a ló tökéletesen nincs előkészítve, de akkor helyesen kell zablázni és jól vezetni.

Az átesésnek (Durchfallen) oka lehet az igen hosszan bevetett állazó — s a zabla felsőágai hosszúságának az állkapocs magasságávali egyenlőtlen volta. Az első esetben a bajon az állazó helyes betevésével, a második esetben a zablának kicserélésével lehet segíteni. Lehet még az átesésnek az is az oka, hogy a ló a zablába nagyon belefekszik: ezt czélszerű vezetés, idomítás odázza el. Ha pedig az átesésnek a lovas nehéz keze az oka, akkor az orvoslás a lovas kezének kellő kiképzésében található csak fel.

Némely lónál az alsó állkapocs ideoda tolásának megakadályozására az orrszijjat tartják szükségesnek: én azt tartom, hogy orrszijra csak olyan lónál van szükség, mely nincs kellően idomítva, miután azonban kénytelen vagyok elismerni, hogy sokkal több rosszul, mint jól idomított ló van, az orrszij alkalmazását megengedhetőnek vélem, de ez esetben az orrszij, ne mint az többnyire szokásban van, a zabla pofaszijjain huzassék keresztül, hanem külön pofaszijj legyen a kantárhoz erősítve, mely alakjára nézve teljesen hasonló az általánosan ismert «Reithalter»-ekhez, mert a zabla pofaszijjaiba behuzott orrszij a zabla emelyüszzerű hatását gátolja.

Humbug némely lovászmesterek és zablókészítők állítása, hogy az általok feltalált valamely zabla nem engedi, hogy a ló elragadja lovasát stb. stb. *Még eddig* jobb zablákat, mint az itt leirtak, találni nem lehet, de ez is

csak akkor jó, ha a ló kellően van idomítva s a lovas helyesen vezet, mert:

«Die Stange bleibt ein todtes Werkzeug, dem der Reiter erst den lebendigen Geist einhauchen muss.»

A kantárszij részei ne legyenek igen szélesek, mert az a terhet szükségtelenül nehezíti, de a szemnek sem tetészős, sőt a ló fületöveit kidörzsölheti; az igen széles kantárszijakkal finoman vezetni alig lehet.

A homlokszijj (Stiernriemen) oly hosszú legyen, hogy könnyedén feküdjön meg a homlokot.

A torok szijj (Kehlriemen) ne legyen szorosan meghuzva.

Bárczay.

A madarak vándorlása.

LAKATOS KÁROLYTÓL.

(Folytatás).

A költöző madarak utjokban lehetőleg követik a folyók és folyamok mentét. A folyamok irányát azonban csak annyiban tartják meg, amennyiben azok összeesnek az utazás irányával. Így az Európát nagy kanyarulatokban keresztül folyó Duna völgye *Brehm* szerint nem igen kedvező, eltér az ut irányától. Némelyek Európa déli tájainak hegyes vidékein, a hegyi patakok irányát követve, utjokat a legmagasabb hegységek vízváltóin át éjszaktól délfelé vagy megfordítva veszik. Ez az oka annak, hogy némely helyen oly madarak tűnnek fel a vonulási idő alatt, melyek ott nem lakhatnak meg. Általában a költöző madarak a mély völgyeket, a hegyszorosokat nagy előszeretettel használják országutakul. «A Rudolf-vasut mentében, ahogy az ut a Mura völgyéből a Dráva völgyébe vezet, van egy ló, melynek környékén mindenféle európai költöző madár megfordul és pihenőt tart. Bámulatos a költözés idejében e környék, azt a sok mindenféle madáralakot sűrűgve-forogva, nyüzsögve, ezerféle hangon, ezerféle nyelven szólva, trécselve, sehol és soha nem lehet együtt látni. Mintha csak valami elsőrangú vendégfogadó volna szemünk előtt, melyben ezrével száll meg a sok különféle idegen (Term. tud. köz. XI. köt. pag. 176.)» Ehez hasonló, sőt talán még érdekesebb hely a Duna bogpontjánál levő *Kovili* mocsár, mely a legújabb időben Rudolf koronaherceg madártani kirándulása által híressé vált. E nagy kiterjedésű mocsárvilágot magam is beutaztam néhányszor, és soha sem felejttem el azt a képet, azt a nyüzsögő-zsongó életet, mely itt szemem elé tárult, melynek ecsetelésére gyenge az én szerény tollam; hiányzanak hozzá a költői képzelet csillogó aranyszálai. «Az éjszak sirályhegyei minden bizonynyal nagyszerűek; de csak egynemű tömegek, melyek épen csak mint tömegek hatnak a szemlélőre. Ellenben itt a Duna folyam rendszerének bogpontján a tömegek a nagy változatossággal karöltve járnak, szinte felizgatják a vizsgáló tudásvágyát.» Festői és felette tanuságos leírását adja a kovili mocsár birodalomnak jeles buvárunk: *Herman Ottó* ur, ki Kovil vidékére 1879. év nyarán egy kirándulást tett előleges puhatolás végett, hogy bepillantasson «a madárseregek magyar földön létező birodalmába» és — mint kifejezi, meggyőződött, hogy képzelete a valóság mögött elmaradt.*)

Bármely világlátott ornithologus látja is a Kovil alatti mocsárvilág szárnyas tömegeit — mondja Herman; lássa hozzá az alibunári nádas birodalom madárgyüleseit, hol július utolsó napján közel harmadfél ezer gólya és megszámlálhatlan gém lepte el a mocsárpart gyepeseit: lássa

*) Lásd erről a «Term. tud. Közlöny» XII. kötetét. (pag. 1—9).

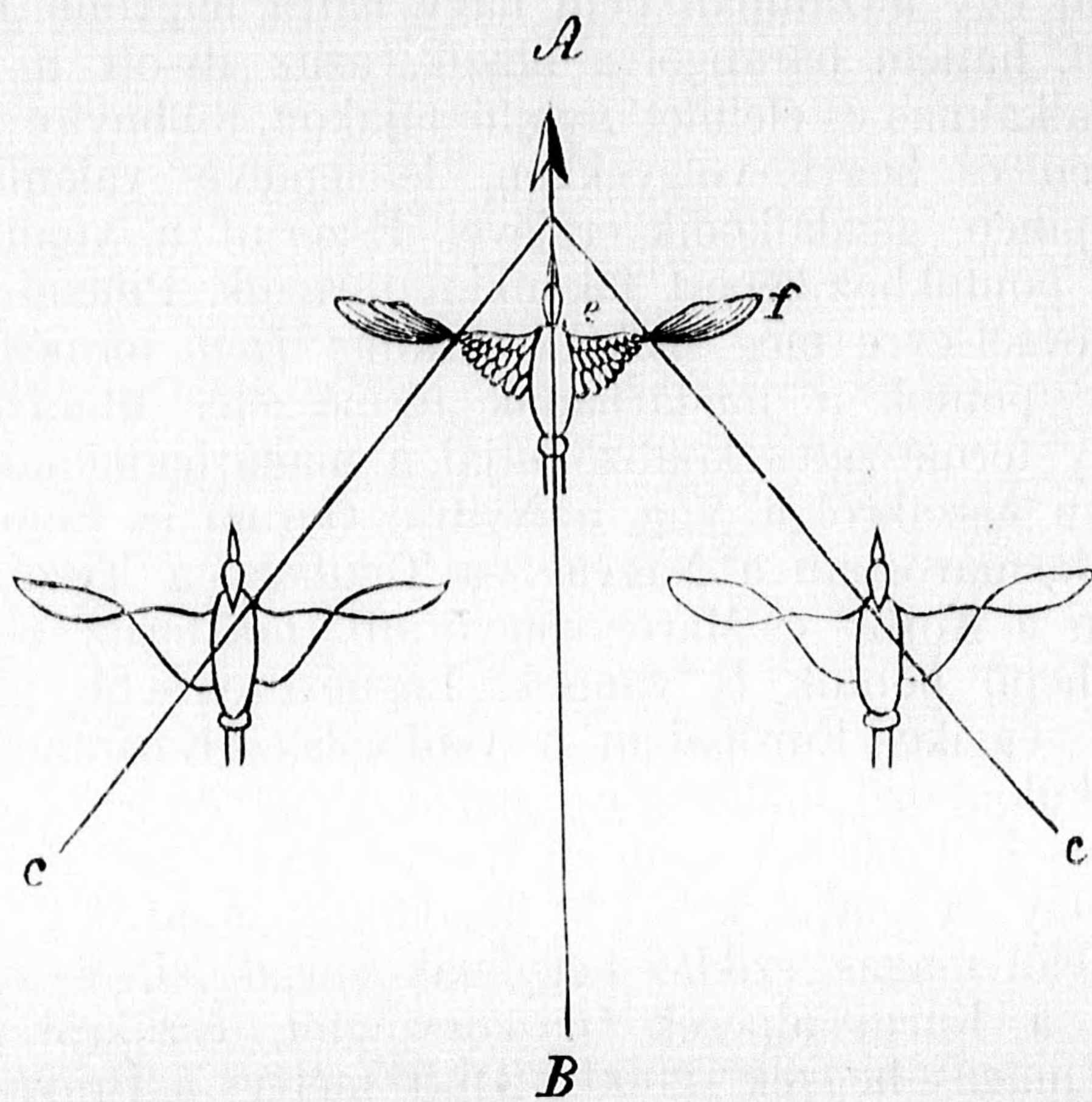
a ligetek és szigetségek, a rétség madárfészek telepeit; a madárdelelőket; elkáprázik annak a szeme, s mihelyt látni, különböztetni kezd, befogja vallani, hogy itt a madár-vándorutaknak egy nagyszerű természete, jelenségeinek sajátsága szerint Közép-Európában bizonyára egyetlen bogpontja van, mely nemcsak hogy megérdemli, hanem hangosan követeli is a tudomány érdekében való beható tanulmányozást. Mily madárképek váltakozhatnak itt tavaszkor, amidőn a Nilus és illetőleg a Fekete-tenger felől jövő madárvándorok pihenőt tartanak? Hány ritkánál-ritkább faj fordulhat meg itt átmenetileg? Mi minden nem tévedhet ide éjszaki és déli alakokból? Mily pompás képet nyújthatna az évek során át vizsgált tavasz- és őszi madárvonulás? Mily becses eredmények jutnának a tudománynak az oly kevésbé földerített vonulási jelenségek dolgában.

És valóban, a Duna folyamrendszerének e bogpontja igazán megérdemli, de nemcsak, hanem mint Herman mondja: «hangosan követeli» a tudomány érdekében való beható tanulmányozást, sőt ott a madarak vándorutját *állandóan* észlelni kellene. Meg vagyok győződve, hogy a magas kormány, ha azon összegeknek csak egy századrészét áldozná is e mindenesetre magasztosabb célra, mibe évente a boszniai kaland kerül, hát a tudományra — különösen ami a madarak mozgalmát illeti, — rövid idő alatt új magasztos fény derülne . . . De térjünk tulajdonképeni tárgyunkra.

A költöző madarak különböző alakú csoportokban teszik meg utjokat, péld. tömött rajszerű csoportokban a fecskék, egyenes sorokban bizonyos kacsafajok, ferde vonalokban néha a ludak, hosszú sorvonalokban (madármadár mellé sorakozva) a batla (Ibis), szög alatt a gémek, hattyuk, bizonyos kacsafajok, darvak stb. És itt külön is meg kell emlékezni az utóbbi vonulási rendről, értve azt a bizonyos hegyes szögben végződő > alakú kettős vonalt képező vonulási rendet, melynek élén a repülő *vezér-madár* időről-időre gyakran elhagyja a helyét, hogy kevésbé fáradt utitársának (mindig öreg megedzett madárnak) engedje át a vezérszerepet, mikor is a rend egy pillanatra felbomlik. E jelenségről a modern ornithologia rendszerint azt tartja, hogy körülbelül aféle elven alapszik, aminőn a katonaság visszavonuló rendje, amidőn t. i. a vezér jár elől. Erre nézve Herman urnak más nézete van, s a jelenségnek eredeti és még seholsem tárgyalt geniális megfejtését adja «A nagyut» című művecskéjében (pag. 21—22): «A vonuló V sorok pontos észlelése — ugymond — arra tanított, hogy a legélén repülő u. n. vezető madár gyakran elhagyja a helyét, a rend egy pillanatra felbomlik s más madár kerül az élére. A röpkedés mechanikai és fizikai mozzanatait szem előtt tartva, hamar rátalálunk a dolog nyitjára is. Tudjuk, hogy a madárszárny szorosán véve csavar, s tudjuk, hogy a csavar hajtó természete abban rejlik, hogy maga idézi elő az illető médium áramlatát, tehát a hajócsavar a vizét, a madárszárny, mint csavar, a levegőt. A kérdés most csak az: miképen alakul az adott áramlat a szárny csavarán túl? Ezt kis rajzunkra vetett egy pillantás érthetővé teszi:

A, B a vonulási irány s egyszersmind a vezető madár tengelye is; a szárny, mint csavar, a test mellőli részen ragadja meg a levegőt *e*, s a szárnyvéggel adja tovább *f*; ennél fogva az áramlat *C, C* irányban *ággazik* szét. A következő madár felhasználja az áramlatot, belésorakozik, mert ez *könnyíti* a röpkédést. Így tehát az első madárnak jut a legnehezebb rész, az által, hogy neki a nyugvó légréteget mozgásba kell hoznia; a többi előnyben része-

sül s minthogy a könnyebbülés *bizonyos* irányban található csak, önkényt megalakul a megfelelő V rend, mely törvényes, mint minden a természetben.»

A költözőmadarak költöztükben általában a szárazföld felett maradnak, ameddig csak lehet; a föld felett szállanak Európa félszigeteinek legdélibb csucsáig, sőt az egyes szigeteket is utba ejtik. Költözésük az időjárásban átmenetileg mutatkozó rendellenességek által módosulást nem szenved. A rossz idő (például a tavaszi visszavonulás alkalmával) ugyan ideig-óráig megakasztja a vonulást, de az előrehuzódási ösztönzet oly erős még a legérzékenyebb fajoknál is, hogy daczolja az idővel, önfenttartási ösztönükön felülkerekedik a hazatérés vágya, és visszafelé *sohasem húzódnak*, mert az időváltozások iránti szervezeti érzékenységüknel fogva (mely fentebb bőven tárgyaltatott), már mintegy előérzettel is bírnak az ily rendellenes idő mulékonyságáról, minek folytán inkább bevárják ez idő kedvezőre fordultát, mintsem visszafelé húzódnának. Szóval az igazi vándormadarak, ha utjokban bárminő kedvezőtlen zordon és táplálkozásuk feltételeivel ellenkező időjárás által lepetnek meg, költözési vonalukkal ellenkező irányban visszafelé sohasem vonulnak.

A költöző madarak a síkok felett rendszeren jókora magasságban szeldesik a légtengert, Európa déli részére érkezve azonban, az Alpések, a Balkán és a Pyreneusok gerincein át a hegyszorosokon oly alacsonyan repülnek, hogy majdnem a sziklát érintik. Sajátságos sportra ad ez alkalmat a hegylakóknak, különösen pedig a trieszti vadászoknak, kik a költözés idejében a Karst ormain az átvonuló vadkacsákból könnyűszerrel jó zsákmányra tesznek szert fegyver és háló segítségével.

Némelyek egyenkint, mások nagyobb csoportokban gyűlve utaznak. A költözés ideje is különböző: az üldözésnek kitett gyöngé, nem nagyon jó repülők éjjel, az erősebb s üldözésnek kevésbé kitett jó repülők rendszeren nappal folytatják utjokat. Több faj ivar szerint külön megy, azaz a nőstények is külön, és a hímek is külön tömegekben. Ez a jelenség a húzó madarak egy részénél is tapasztalható (péld. a mezei bagoly *Otus brachyotus*). Előbb mindig a nőstények távoznak, azután a hímek. A jó futók utjok nagyobb részét futva teszik meg; az uszók közül uszva azok, melyek a röpkedésre kevésbé alkalmas szárnyakkal bírnak. Így például a vöcsök leginkább uszva teszi meg utját; lassan halad, de mégis eljut Egyiptomba; megköstolja a nilusi

halakat, azután ismét visszatér hozzánk. A vizityuk tó-ról-tóra vándorolva jobbra gyalog teszi meg útját.

A fecskéket, a gázló és uszómadarakat kivéve, minden más faj egy huzamban nem hagy hátra nagyobb távolságokat, hanem barangolva utazik, azaz itt-ott a pihe-nesre alkalmas és élelmet nyújtó tájakon, többnyire vizek mellékén és hegyi völgyekben, letelepülve valamicskét eszik, pihen, gazdálkodik erejével. Eszerint a vonulás a pihenő pontokhoz képest fokozottan történik. Pihenő pontjaikat évről-évre meg szokták tartani; igen természetes, hogy e pontok a madárhadak természetes útjaiba esnek. Ily természetes költöző utjai a madárhadoknak hazánkban éjszokról a Vág, a Nyitra, Garam és Sajó völgyei, Máramarosban a Nagyg, a Talabor, a Tisza, Erdélyben a Körös- és Maros völgye stb., hol természetesen a főpihenő pontok is vannak. Legnevezetesebb pihenő pontok egyike Európában a Gail-völgy (Karinthiában), hol a különböző időkben és csapatokban délfelé vonuló szárnyasok több-kevesebb ideig pihenést tartanak. A Gail-völgy nyugatról keletfelé húzódik, s mind dél, mind észak felől magas sziklás hegyfalak zárják el, és pedig délfelől a Karni alpesek Olaszországtól, északról pedig ép oly magas hegyek (2000—2400 méter) a Dráva völgyétől. Ez utóbbiból egy mély hegy-nyergen át (Mauthen és Kötschach közt) nyílás van, s a vándormadarak ezen

Iramszarvas vadászat kajak-csolnakon.

Képünkhöz.

Mikor az iramszarvasok augusztusban vagy szeptemberben a síkföldről visszavándorolnak sarkkörüi hegyeik közé, honnan tavasszal vonultak le, rendszerint jó husban vannak, s tápláló, erőteljes eledelt szolgáltathatnak. A lappok, finneek és eszkimók ennél fogva leginkább ebben az időben vadásznak ez állatokra, melyek nemcsak élelmet és ruházatot szolgáltatnak nekik, hanem ugyszólván minden életszükségletüket fedezni képesek. A vadászat rendszeren *kajakon* történik olyanképen, mint rajzunkon látható. A kajak szerfölött könnyű kis csolnak, melynek farészei fóka bőrrel vannak bevonva, s melyben csak egyetlen ember fér el. A kajak oly könnyű, hogy tulajdonosa könnyen elhordja a hátán vagy a fején is. Amint a vándorló iramszarvasok valami folyóhoz vagy keskeny tengeröbölhöz érnek, s a vízbe ereszkednek: a parton elrejtve leselkedő vadászok nyilsebesen közibük eveznek, s dárdaikkal annyit szurnak le közülök, amennyi kezök ügyébe esik. A vadászat jövedelmes ugyan, de nagy veszélylyel is jár, mert a megrohant vadak elkese-redetten védekeznek s a könnyű csolnakokat gyakran felborítják. A menekülés aztán nagyon nehéz, mert a csolnak fedélzettel van borítva s a bennülő dereka egy

The celebrated Matchless.

jönnek át a Gail-völgybe, honnan aztán, a völgy hosszában vagy nyugot, de többnyire keletfelé húznak egész Villachig, onnan pedig a hegység, illetőleg a völgyek alakzatát követve délnek fordulnak. Nevezetes, hogy a délfelé magasló Karni alpeseket nem szokta átrepülni a szárnyasok serege, honnan inkább keletfelé fordul a völgyben, s pedig azért, mert ez alpesek szeptember közepe felé már hóval fedvék, mi a levegő felső rétegeit igen áthüvösíti; azonkívül akár déli, akár északi szél fu, e magas hegyláncz a szikla éleibe és zugaiba vágódva, az oly nagy turbulentiát csinál a levegőben, hogy az átkelni akaró madárseregeket visszaveti. Nyitva volna még a völgy nyílása nyugotnak is, de a Gail-völgyben a légáramlat többnyire keletnek megy, s pedig azért, mert a többnyire északról fuvó szél a Karni alpesek falairól levágódva, miután e falak kissé kevésbé függőlegesen állanak az északi szélnek, a lecsapódás kelet felé fordul. Miután azonban a széljárás mégis változó, a Gail-völgybe északról jövő szárnyasok itt néhány napig időzni szoktak, részint megpihenés, részint a tovább vándorlás iránti tájékozás végett.

(Folyt. köv.)

kerek nyíláson emelkedik ki belőle, míg lábai a fedélzet alatt nyulnak ki. A felborult csolnakból aztán a víz alá került vadász nem igen bír kiszabadulni s ott vész.

Vadászati hírek.

«The celebrated Matchless.» Az a törekvés, hogy a napi szükséglet és a fényűzés czéljaira szolgáló tárgyak mentől olcsóbban állittassanak elő, hogy ezáltal nagyobb forgalom éressék el, újabb időben oly általánossá vált hogy még sportezikket, így például olyan vadászfegyvereket is készítenek, melyek nemcsak lövés-képességük, hanem olcsóságuknál fogva is kiválóan alkalmasok a vadászat-kedvelők számára. Legujabban a lüttichi «Manufacture Liégeoise d'Armes à feu» nevű gyár ért el kiváló eredményeket, az aránylag igen olcsó s mégis kitünő hordképességű vadászfegyverek gyártásában. E gyár készíti ugyanis a «The celebrated Matchless» nevű vadászfegyvert, melynek minden alkatrésze kizárólag gépekkel, gyárilag állittatik elő, ép úgy mint a katonafegyverek. E fegyver amerikai izlés szerint van készítve, csövei Ruban anglais Damast-ok 12-ös vagy 16-os öbüek. Jobb csöve

közönséges furásu, a bal csöve chokebore, «*Top-Lever*» rendszerű, a kulcsa a kakasok között fekszik, visszarugó és oldalfekvésű zárszerszámokkal bir, agya pisztolyfogantyus, izlésesen ékített agytalpa kaucsukból van, a csövetartó horog (Laufhacken) a závarakonáthatol, a mi a závarnak kiváló biztosságot kölcsönöz. E fegyverek kitűnően hordanak, szerkezetük szerfelett szolid, ezenkívül azt az előnyt nyújtják, hogy agyukat egészen a megrendelő kívánságához képest lehet előállítani, anélkül hogy azért többé jönnének, vagy valami külön költséget számítana fel a gyár. Áruk aránylag véve igen olcsó; a «*The celebrated matchless*» darabja 110 forintba kerül. Igaz ugyan, hogy az ilyen fegyver egyes részeinek tartósságát illetőleg nem szabad oly kívánalmakkal föllépni, mint a legfinomabban kovácsolt vasból kézi munkával készített fegyvereknél, mindazáltal tetszetős kinézés és szoliditás tekintetében, ezek minden hasonló készítményt jelentékenyen fölülmúlnak. A „*The celebrated Matchless*» kapható Kirner József cs. és kir. udvari puskaművesnél Budapesten (IV. ker. Szervitator 2. szám.)

Rudolf trónörökös vadászatai. A trónörökös ritka kitartással folytatja sas és vidra vadászatait s a balsikeren, mely egyideig állandó kísérője volt, elvégre is kifogott. Márczius 8-án ugyanis, csak reggeli félnégy órakor térvén vissza Mannswörthből, egy gyönyörű sast terített le. A sas szárnyait kiterjesztve közel 8 láb hosszu. Ki fogják tömni, s kiállítják az ornithologiai kiállításon, mely a jövő hóban nyílik meg. Márczius 9-én délelőtt a trónörökös és fenséges neje Wurmbrandt és Mitrovszky grófok kíséretében Fischamendbe rándultak s csak kevéssel négy óra után tértek vissza Bécsbe, miután a trónörökös 5 sast, öt vidrát és hat borzot, Stefania főberczegnő pedig egy cormaron kívül több vadgalambot lőttek le. Rudolf trónörökösnek a kisonkai völgyben emelendő vadászkastélyát már építik. Az épület helye a Kuzi partakkal szemben, a Tisza balpartján van kijelölve. Gyönyörű fekvésű hely van kiszemelve a vadászkastély számára, a honnét az egész vidéket, az egész völgyet beláthatni. Két hidat építenek az országutról a Tiszán keresztül a tulsó partra. Egyik a beérkező, másik a kijövő kocsik számára. A kincstár azt óhajtja, hogy a vadászkastély minél diszesebb legyen. Az egész erdő területe el van kerítve a községtől, s egész Máramarosban ez a legszebb tölgyes erdő, milliókra menő értékkel. Vadállománya medvékben, őzekben s egyáltalában a duvadakban annyira elszaporodott, hogy már a birtokosok marháit megtámadásnak lévén kitéve, több panaszt adtak be a vadak tulszaporodása miatt. A szomszéd helyiségek határából pedig, a gyertyánligeti fürdő környékéről, esordákban járnak a szarvasok, s a földművelő nép összerakott szénait eszik. A gyertyánligeti fürdő építéséhez is, illetőleg nagyobbitásához hozzá fognak az idén. A trónörökös tartózkodása az egész megyére nézve rendkívül horderejűnek ígérkezik. Boeskon már most is a házak értéke felszökött.

Az ezredik hallali. Párisból írják, hogy pár nappal ezelőtt a maga nemében páratlan vadászünnep folyt le Chambray marquisnál, a francia arisztokracziának nagy részvételével. Chambray marquis 33 év alatt ezer szarvast üzött falkájával s csak 197 vadászat volt olyan, mely nem végződött hallalival. A vadászattal járó kiadások ez idő alatt 11,727,100 frankra rugtak. Ezeket a runeken a marquis 18,150 lieu-nyi utat tett meg, vagyis körülbelül kétszer megkerülte a föld kérekségét s összesen 3 évig, 5 hónapig és 25 napig ült nyeregben. Az ezredik hallalit nagy néptömeg nézte.

Hiuzt lőttek a napokban a zay-ugróci erdőségeken, mely két év alatt már a negyedik. Az illető vadász véletlenül meghallotta hívogató hangját, sziklaoduja elé ment, s a magával vitt két kis borzebet a hiuz keresésére küldte. Alig néhány perc múlva már látta a borzebek előtt vidáman ugráló vadat s egy lövéssel leterítette.

Vegyes sporthirek.

Lóverseny-napok 1884-ben. A magyar-osztrák monarchiában: Prága (Progr. 9. sz.) április 14, 15. Bécs (Progr. 11. sz.) április 14, 17, 20, 22, 24, 27. Sopron (Progr. 10. sz.) április 27. Pozsony április 29. Bécs május 1. Budapest (Progr. 6. sz.) május 3, 4, 6, 8, 10, 11. Bécs május 18, 20, 22, 25, 27, 29. Bécs június 2, 3. Budapest (Progr. 6. sz.) augusztus 20. Bécs szeptember 7, 8, 11, 14, 16, 18, 21. Sopron (Progr. 10. sz.) szeptember 28, 29, 30. Kolozsvár Debreczen Budapest (Progr. 6. sz.) október 12, 14, 16,

19. — *Nevezetes versenyek napjai a magy-osztrák gyepeken.* Nemzeti díj 7000 frc (1600 m.) május 4. Hazafi-díj 5000 frc (1600 m.) május 6. Vándorló verseny 3000 frc (2400 m.) május 8. Wenckheim Memorial (1600 m.) május 10. 2 évesek 1-ső versenye a monarchiában Budapest május 11. I. oszt. államdíj 10000 frc (2400 m.) május 11. II. oszt. államdíj 5000 frc (2800 m.) május 8. — *Nevezetes versenyek napjai Németországban.* Goldene Peitsche (1200 m.) május 4. Henckel-Rennen (2000 m.) május 11. Union-Rennen (2800 m.) jun. 8. Silbernes Pferd (3200 m.) junius 8. Preis der Diana (2000 m.) junius 9. II. oszt. államdíj (2800 m.) junius 9. Silberner Schild (2400 m.) junius 11. Grosses Armeé-Jagd Rennen (kb. 5000 m.) junius 11. Adonis-Rennen 2000 m.) junius 12. — *Angliában* Lincolnshire Handicap (1 mfd) márcz. 26. Liverpool Grand National (4½ mf.) márcz. 28. Liverpool Spring Cup 1¼ mf.) márcz. 29. Northamptonshire Stakes (2 mf.) ápril 2. Babrahan Stakes (1 mf. 2 furl.) ápril 16. Craven-Stakes (Ancaster mf.) ápril 17. Newmarket handicap (1½ mf.) ápril 18. Great Metropolitan Stakes (2½) ápril 22. Hyde Park-Plate (5 furl.) ápril 23. City and Suburban (1¼ mf.) ápril 23. Two Thousand Guinea (1 mf. 17 yard) ápril 30. One Thousand Guin. (1 m. 17 yard) május 2. Chester Cup (2½ mf.) május 7. Great Cheshire Stakes (1¼ mf.) május 8. *Ügető-verseny napok.* Bécs, (Programmja a «Vadász» vers. lap 3. szám.) máj. 4, 8, 11. Budapest, máj. 18, 22, 25. Bécs, aug. 10. Budapest, aug. 17, 19. Bécs, okt. 5, 9, 12. Budapest, okt. három nap. Nevezés elzárás: Budapesten máj. 3 án d. u. 12 órák.

Ügető versenyek az elmúlt évben. 1883-ban a magyar-osztrák monarchiában 22 nap alatt száz és 18 ügetőverseny tartatott, és pedig Budapesten 8 nap, Nagyváradon 1 nap, Bécsben 7 nap, Linzben 2 nap, St.-Pölten, Grác, Obernberg és Ried 1—1 nap. Résztvevő versenyekben összesen 174 ló, melyek közül némelyek, mint Vernay, Wolakita, Dilettant, Benefici, Gazsi, Gray-Salem 18—20 versenyben indultak. Legtöbbször Gazsi, 29-szer.

Új versenytársaság Németországban. Németországban a tél folyamán — függetlenül az Union Clubtól egy nagy versenytársaság (Verein für Hinderniss-Rennen) — keletkezett, az akadályversenyek poussirozására, mely Charlottenburg mezején, Berlin mellett egészen új pályát épített, s melynek ideai programja szintén a napokban jelent meg. Eszerint 22 napon lesznek csupa vadász-, gát- és akadályversenyek. Az egyesület versenyneinek főcontingensét a hadsereg lovastisztjei és cadetjei fogják szolgáltatni, a díjakat pedig főként egy nagy sorsjáték jövedelme, melyet felsőbb helyen készséggel engedélyeztek e célra, mely hivatalva van a sok vidéki hasonló egyesület mellett a porosz hadsereg lovastisztjeinek minél biztos «across country» lovaglóká kiképzéséhez.

Francia kétévesek futás-tilalma. Ami a német lapok azon híreit illeti, mintha a francia Jockey-Club, szilárdul ragaszkodva amaz elvéhez, hogy augusztus 1-je előtt futott 2 évesek, nem konkurálhatnak e társaság díjaiért, s hol ilyformán, mint hitték a német és magyar lovak sem nevezhetők többé a Grand prix s más néhány nyitva levő díjra; az éves felfogás, mint azt a «Bulletin Officiel» eme tárgyra vonatkozó rendeletében látjuk. A Société d'Encouragement csak francia lovaknak (née en France) tiltja el, hogy kétéves korukban augusztus 1-je előtt futhassanak a kontinensen; az angliai nagy díjjaktól nem zárva el azokat. Különben a francia Jockey-Club még több mást is eltilt a francia lovaknak; és pedig 1-ször: hogy márczius 15-ike előtt és november 15-ke után ne futhassanak; 2-ször: ne vihessenek kevesebb terhet mint 40 kilogrammot; 3-ször: ne indulhassanak handicapben, mely rövidebb mint 1600 meter.

A kaliforniai lövész királynő. Kaliforniában nagy feltűnést keltett a 12 éves miss Lillian F. Smith, bámulatos biztosságu lövéseivel. Calusában egy üveggolyó nagyságu középpontba 90 lábnyi távolságról huszszor egymásután leletalált.

Rövid sporthirek. Gr. Festetics Tassilo versenyistállójának idomárja W. Waugh e napokban a következő lovakkal hagyta oda Newmarketet, hogy azok az itthoni tavaszi versenyekben részt vehessenek; Berzencze, Fatalist, Geranium, Goliath, Helenist, Villany. E lovakon kívül Butters neuhofi idomító intézetében vannak még: Bibelot, Natica, Frangepan, Occident, Nur Deutsch, Vaurien és Germandrée. — Busby jockey, kit gróf Festetics Tassilo a versenyévszakra szerződttetett, csak a Lincolnshire Handicap megfutása után hagyja oda Angliát, hol Frerichs hadnagy «Brocken»-jét fogja lovagolni. — A rabensteinfeldi telivér-ménés (mecklenburgi nagyhercezség) felosztatása bevégzett ténynek tekinthető. A rabensteinfeldi versenyek után tartják meg a ménés összes lovaira az árverést, mely alkalommal a kanczák és esikók is kalapács alá kerülnek. — A budapesti kerékpár-egyesület folyó hó 9-én tartá első nagyobb kirándulását Gödöllőre. Indultak mintegy 16-an, d. u. 3 órakor s este ismét visszatértek Budapestre. — Vermes Lajos Chicagóból Homes gyárából a napokban hozott magának egy training-gépet, mely nem egyéb, mint kétkerekű állvány,

melybe bármily kerék-pár beilleszthető, hogy a rajta ülő, anélküli hogy helyéből mozdulna, tetszés szerinti mértföldeket dolgozhat; egy óra-mű mutatván a távolságot és időt. — Az «Orsz. magyar vadászati védegyelet» igazg. üléséből egy átiratot küld a legközelebb Bécsbe, a trónörökös elnöklete alatt összeülendő nemzetközi madárvéd kongressusba, melyben kérdést tesz: nem szándékozik vagy tartja-e szükségesnek a kongressus az erdei szalonkák védelmére a költési időszak alatt lépéseket tenni? — A velencei carnevál alatt a Szt.-Márk téren nagy kerékpár-verseny volt, melyben részt vett a mailandi női veloczipéd-egyesület is. — A bécsi nemzetközi regattán a cercle de l'Avion szintén részt vesz, és miután Köln és Frankfurt is valószínűleg küld ide képviselőket, a német és francia versenyzők ismét küzdeni fognak egymással.

KÖZGAZDASÁG.

Bérleti viszonyainkról.

Nagyobb uradalmak (dominiumok) bérbeadása az utóbbi években oly mérveket öltött, hogy mezőgazdaságunk fejlődésének ezen pházisát figyelmen kívül hagynunk nem szabad; úgy hogy nem lesz talán érdektelen, hogy ha az ezen mozzanatot előidéző okokat megbeszélve, a különböző módozatokat, melyek szerint a bérbeadás jelenleg Magyarországon történik, kritikailag megvilágítjuk.

Nagyobb birtokoknak bizonyos, előre meghatározott bérösszegért való bérbeadása csak a cultura magasabb színvonalán álló népeknél játszik jelentékenyebb szerepet; nemcsak azért, mert oly vagyonosabb középosztály létezését tételezi föl, mely elég anyagi erővel bír, hogy a bérbe vett birtokot kellően instruálja, hanem azért is, mert a tömeges bérbevétel nagyobb számú mezőgazdasági szak-képzettséggel bíró közönség létezésére mutat. Azon körülményre, hogy a bérlő rendszeren több, főképen alaposabb szak-képzettséggel rendelkezik, mint a tulajdonos, ki — és pedig a túlnyomóan többségben lévő esetekben — örökség útján jutott birtokának tulajdonába, lesz még alkalmunk visszatérni; és elegendő itt megemlítenünk, hogy a hazánkban jelenleg nyilvánuló bérletek utáni nagyobb-mérvű kereslet oly kedvező symptomának tekinthető, mely mindkettőre, ugyanis: vagyonosabb középosztály és szak-képzett gazdaközönség létezésére vall.

Nem tagadható azonban, hogy megvan e nagyobb kereslettel szemben a kínálat szükséges mértéke is, miből másrészt nagybirtokaink ki nem elégitő jövedelmezőségére lehet következtetni; úgy hogy ki nem kerülhetjük azon okok szemügyrevételét, melyek e tömeges bérbeadási áramlatot szülték — t. i. azon körülmények fölemlítését, melyek sokakat az eddig divó, házilag való kezelési rendszer elhagyására indítottak.

Ha a bérlő a gazdaságot átveszi és — amint ez többnyire történik — a már meglévő instructiót is megváltja, rendszeren első teendőjét ezen instructió bővítése és javítása képezi; az állatállomány szaporítása, új gépek és szerek beszerzése, új istállók építése: egyszóval nagyobb forgótőke alkalmazása jellegzi a bérlő első tevékenységét, — világos bizonyítékául annak, hogy a birtok előbbi kezelője alatt nem volt oly capitálissal ellátva, mely a talaj termőerejének hátrány nélkül való kiaknázását megengedte volna.

És tényleg uradalmaink csekély jövedelmezőségének egyik főokát a hiányos instructió képezi, mely részint a hazánkban mindenütt érezhető tökehiányban, részint nagybirtokosaink egy részének csekély vagy általában hiányzó szakértelmében leli magyarázatát. Utóbbiak uradalmaikban csak fejőstehenet látnak, melyet csak arra tartanak hivatottnak, hogy őket a nagyuri életmódhoz szükséges

pénzzel ellássa; megfelelkezvén arról, hogy amaz is erjének és productióképességének fentartására táplálékot igényel. Ők nincsenek még áthatva azon nemzetgazdasági tétel igazságától, mely szerint kisebb, elegendő instructióval ellátott birtok nagyobb jövedelmet hoz, mint egy terjedelmesebb, a szükséges forgótőkét nélkülöző uradalom; hogy tehát földbirtokuk egynegyed vagy talán csak egyötöd részének eladása s az ily módon szerzett pénznek a megmaradó részbe való okszerű befektetése után — föltéve, hogy más módon pénzt fölvenni nem tudnak vagy nem akarnak — jövedelmüknek szaporodnia kell, már az ily esetben nagyobb mérvben alkalmazott forgótőke bővebben kamatozó természeténél fogva. Mert «a gazdálkodás nem fukarkodásból áll, hanem a kellő időben tett kiadásokban rejlik». (Schwerz.)

A második, a tökehiánynál még fontosabb s a szükséges töke be nem szerzésével szoros kapcsolatban lévő ok: a nagybirtokosaink nagy részénél hiányzó szakképzettség, a mezőgazdasági üzem detail-ismeretének hiánya, — oly detail-ismeretnek, melylyel a csapatjait vezénylő generálisnak is birnia kell; melylyel azonban ők — habár ezt minden szemrehányástól menten mondjuk — nem birnak, de nem is birhatnak. Nem birhatnak avval pedig azért, mert nagyobb részét örökség útján jöven földjeik birtokába, nem a mezőgazdasági pályának szentelik magukat, nem gazdáknak neveltetnek, hanem többnyire oly pályára lépnek, melyre nagy vagyonuk, ősi származásuk és fényes összeköttetések által különösen hivatva érzik magukat és kétségkívül hivatva is vannak. A katonai pályán, a politika és sport terén kifejtett tevékenység mellett, az illető kevés időt szentelhet kiterjedt birtokai kezelésének, mely — tekintve a mezőgazdaságnak mai napon már tudományos színvonalra való emelkedését — elegendő arra, hogy egy emberélet tevékenységét egymaga vegye igénybe, amint általában a XIX. század; ezen, a munkamegoszlás ideálja után vágyó korszak kevés tért enged sokféle, heterogénebb irányu tevékenység kifejtésére.

Elegendő mezőgazdasági ismeretek hiánya folytán az ily birtokosok nincsenek is azon helyzetben, hogy tisztikarukkal szemben hathatós felügyeletet gyakorolhassanak; nem képesek tehetsége és iparkodása fölött maguknak alapos ítéletet szerezni, tudomást nyerni a fölött: mennyiben felel meg minden tisztjük állásának? tehát nyugodt lelkiismerettel nem is menthetik őt fel ezen állásától, ha tehetségei hatásköre igényeinek nem felelnek meg — ép-ugy, amint nem képesek őt esetleg különös jutalomban részesíteni.

De az ily birtokos nem is lesz képes tisztikarában a felelősség tudatát oly mérvben fölébresztetni, mint ezt a magát tisztán gazdasága érdekeinek szentelő bérlő teheti és teszi. Habár morális szempontból a kötelességérzetnek kellene azon rugónak lenni, mely minden embert leginkább serkent iparkodásra, mégis a gyakorlati életben azt találjuk, hogy erre a felelősség érzetének fölébresztése sokkal hathatósabb módszer; olyannyira, hogy még az illetőt a szoros kötelességen tulmenő munkásságra is képes indítani. A felelősség tudatának üdvös hatásai a jelen esetben azonban csak akkor érvényesülhetnek teljes mérvben, midőn azt a tiszt egy szakértelemre nézve vele egyenlő vagy nálánál magasabb fokon álló egyénnel szemben viseli. Azon körülmény, hogy még oly esetben is, midőn a bérlő tiszték által kezelteti a birtokot, ő ezen rendszer mellett nagyobb tisztajövedelmet képes felmutatni, mint amennyit az előbbi uradalmi rendszer mellett állítottak elő: nagy részben az előbbi mondottakban leli magyarázatát.

Hogy a bérlő akkor, midőn önmaga, tehát tiszték nélkül kezeli a bérletet, még inkább van előnyben a távolból gazdálkodó földesúrral szemben: ezt talán alig kell fejtegetnünk. Elég utalnunk ama nagy igazságot rejlő latin mondásra: «Oculus domini saginat boves».

Nagybirtokosaink sokoldalú elfoglaltsága folytán — mely nem engedi, hogy minden egyes tiszt direct rendelkezésük alatt álljon — keletkezett az úgynevezett főtiszti rendszer, mely még inkább volt alkalmas arra, hogy az egyes kezelőtiszteket a felelőség legnagyobb részétől felmentse. Szükségtelen itt ezen általánosan ismert rendszer alapvonalait vázolnunk vagy annak hibás voltát kimutatnunk és csak abbéli igénytelen nézetünknek akarunk e helyen kifejezést adni, hogy az, aki magát jószágai kezelésének akarja szentelni, önmagának legyen főtisztje; aki pedig ezt nem akarja vagy nem teheti, az a bérbeadásban oly eszközzel bír, mely által földjei jövedelmezőségét mind privátgazdaságilag, mind nemzetgazdaságilag emelheti — föltéve, hogy talál elég biztosítékot arra, hogy ezen nagyobb jövedelmezőség nemcsak ideiglenes lesz, azaz, hogy a talajerő felhasználása annak kizsárolása nélkül fog történni. Hogy pedig a jószágok bérbeadása általában nem hátrány a mezőgazdaság fejlődésére nézve, hanem ellenkezőleg képes — még pedig nagy mértékben azt előmozdítani: ezt Anglia és Belgium mezőgazdasági állapotai fényesen bizonyítják.

Dr. H. O.

GAZDASÁGI KÖZLEMÉNYEK.

A cukorrépa trágyázásáról. Azon eredményeket, melyet egy évtized alatt a cukorrépa trágyázási kísérleteiről közzétettek, dr. Fühling összegyűjté s azokból a következő, a cukorrépatermelők részére megbecsülhetlen tanulságokat vont le: 1. a cukorrépának igénye a készletben lévő oldható tápanyagok iránt — úgy a fel- mint az altalajban — igen nagy. 2. A talaj alkatrészeinek elmállása egyedül nem elegendő a cukorrépa igényeinek megfelelő nagy készletét az oldható tápanyagoknak előállítani és fentartani. 3. Ez okból nemcsak minden kitelhető eszközzel kell rajta lennünk, hogy az elmállási tényezők hatását gyorsítsuk, hanem a feloldást elősegítő anyagok által is. 4. Egyedül nem egészséges az elmállási processus kedvező hatása sem — tekintettel a termés nagysága és jóságára — a cukorrépa nagy igényéhez mért tápkészletet előteremteni, szükséges ezenkívül még oldható anyagokat is adni a talajnak. 5. E trágyázásnak ki kell terjednie az altalajra is. 6. Mivel a cukorrépa leginkább a káli és phosphorsavat fogyasztja a talajból, — mivel ezen anyagok a talajban általában csekély mértékben vannak: főkép minden alkalommal káli- és phosphorsavdus anyagokkal trágyázzuk a talajt, annyival is inkább, mivel a turnus szerint adott istállótrágyában a káli és phosphorsav nem elegendő mennyiségben van jelen. 7. A káli és phosphorsav külön pótlása nem csupán az istállótrágya nevezett alkatrészeinek teljes kipótlása végett szükséges, hanem azon okból is, mert általok a termés mind mennyi- mind minőségben nyer, fokoztatik. 8. Nitrogennek alkalmazása ugyan nem elkerülhetlenül szükséges, sőt nagyobb mennyiségben nem is fizeti ki magát és káros is, mert a répa minősége szenved általa; mindazonáltal kellő mértékben ez is hasznos, gyarapítja a tömeget, anélkül hogy a minőség rovására lenne. A nitrogennek fontossága különösen abban fekszik, hogy gyorsítja a talajban lévő s az abba hordott növényi táp feloldását; tehát szaporítja a talaj tápanyagkészletét. 9. Egyoldalú és kivált erősebb trágyázás a nitrogennel, káli- vagy phosphorsóval — közvetlen a cukorrépa alá — rendszeren kevésbé kedvező hatású (nem csupán a hozamra, de a minőségre is), mint ezeknek együttes alkalmazása alkalmas keverékben vagy egyidejűleg. 10. Gazdasági előnye a nevezett trágyaszerek külön alkalmazásának nem csupán a cukorrépára közvetlen gyakorolt eredményben keresendő, hanem azon haszonban is, mely a cukorrépa után következő növényekre hárul, és főkép pedig az állandó jó cukorrépatermések tartósságában. Ezenkívül megemlítendő még, hogy az is megbecsülhetlen haszon a termelőre, ha különleges trágyák alkalmazása folytán a növények fejlődésükben mielőbb átesnek az első időszakon, amelyben — tudjuk — leginkább ki vannak téve az apró állatok és élősdigombák pusztításának; továbbá, ha kellő időben megérnek és nem lesznek kitéve a korai dereknek.

A megdohosodott gabona szagának eltávolítása. Nem ritka eset, hogy a kicsépellt gabona a magtárban dohosszagu lesz; ennek

mindenható a gabona nagy víztartalma s a magtár elégtelen szellőztetése az oka. Ha a dohos szag nem igen erős, akkor azt ismételt átlapátolás, alacsony garnadák készítése és erős légvonat előállítása által nem lesz nehéz eltávolítani. Ha azonban a dohosodottság nagyobb mérvű, akkor ezen eljárás már nem segít s erélyesebb rendszabályokhoz kell folyamodnunk. Több helyen sikerrel alkalmazták a szénport. Finomra összetört és megszitált faszén egyenletesen a gabona közé kevertik. 1 Hl. gabonára $\frac{1}{2}$ liter szénpor; két hét múlva a szén a szelelőrostán a gabona közül kirostáltatik. Ha a gabona nem volt túlságosan megdohosodva, ezen eljárás által dohos szagát elveszti.

A bécsi marhavásári új rendszabályzat. Az erélyes magatartás, melyet a magyarországi marhahizlálók a tervezett bécsi újvásári szabályzattal szemben tanúsítottak, hátrálásra kényszerítette az az osztrák kormányt, mely végre mégis belátta, hogy a bécsi piacnak a magyarországi hizlálókra elkerülhetetlenül szüksége van, s azért az új szabályzatnak életpeléptetését, mint Bécsből jelentik, egyelőre elhalasztotta. Az elhalasztás minden indokolás nélkül történt, s annál nagyobb feltűnést keltett Bécsben, mert Taaffe gróf és Falkenhyn miniszterek még csak a napokban azt állították, hogy a magyarországi hizlálók elmaradása Bécs élelmezésére nem lesz veszélyes. Azóta más meggyőződésre jutottak s az életbeléptetést elhalasztották.

Magyar dohány-szállítás Franciaországba. A francia pénzügy-miniszteriumban ez év április havában, 24-én magyar levéldohány szállítására vonatkozólag nyilvános árlejtés tartatik. Az 1884-iki év folyamában a H. A., H. B., H. C. mintákkal egyező, 1882-iki és 1883-iki termésű 1.200.000 klgr. magyar levéldohány lesz szállítandó. A lepecsételt ajánlatok az említett napon, a gyűlés megnyitásakor adandók át a felsőbb dohányügyi tamácsnak. Az ajánlattevés részletesebb követelményei megtudakolhatók a «Bureaux de l'Administration centrale des Tabacs à Paris» azután a párisi, bordeaux-i, havre-i, marseille-i «Manufactures nationales» és a budapesti francia főkonzulátusnál. Azok a minták, a melyek a szállításnak alapjául szolgálnak, mindennap megtekinthetők a «Manufactur de Paris, quai d'Orsay N.º. 63.»

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

A király és a királyné ő felségeik márcz. 9-én családi disztribúciót adtak a burg Sándor-lakosztályában, a Bécsben időző özszes főhercegek és főhercegnék részvételével. Márcz 10-én kirándultak Schönbrunnba, megnézni az új palma üvegházat. A husvéti ünnepek után ő felségeik hosszabb tartózkodásra a fővárosba jönnek. A király ő felsége a napokban félóraig tartó látogatást tett Thun tábornagnál egy bécsi vendéglőben. A királyné ő felsége Valéria főhercegnővel és Lajos bajor herceggel e hó 16 án indultak Wiesbadenbe, külön vonaton s hétfőn reggel érkeztek oda.

A trónörökös pár részvétlátogatáson volt Auersperg Ernestine hercegnőnél, az elhunyt Auersperg Johanna hercegnő testvérénél. Ha csak lehetséges a keleti utazás alkalmával megállapodnak Budapesten, hogy megtekintsék az ötvösmű-kiállítást. Rezső trónörökös márcz. 13-án éjjeli vadászatán a mannsörthi pagonyokban ő gyönyörű saspéldányt, ő vidrát és 6 borzot, Stefánia ő felsége pedig egy vidrát lőtt.

Rainer főherceg és neje Mária főhercegnő márcz. 13-án és 14-én fővárosunkban időztek. Az Európában voltak szállva; nyitott kocsin megsejlelték Budapest szépségeit. Sőt Rainer főherceg gyalog átment a lánchidon is, hogy a jobbparti távlatból gyönyörködje a budapesti panorámában. Megtekintették az ötvösmű kiállítást is és annyira meg voltak lepve annak rendkívüli gazdagságától, hogy Rainer főherceg három ízben részletesen megnézett minden tárgyat. Torma Károly, Pulszky Károly, majd Pulszky Ferencz kalauzolása mellett s az érdekes magyarázatokat hallgatta igen szakszerű megjegyzéseket tett.

III Sándor csár születése napját a berlini udvar disztribúciót ünnepelte meg, melyen Vilmos császár poharat üritett az orosz csár egészségére. Az orosz csár és csárné Berlinbe készülnek a német császári család látogatására, még mielőtt Vilmos császár Emsbe utaznék.

Eugenia volt francia császárné a héten meglátogatta Viktória angol királynő, Beatrice hercegnő kíséretében; Bonaparte Viktor herceg közelébb szintén pár napot töltött Farnborough Hillben.

Vilmos német trónörökös nejevel s gyermekeivel a múlt héten a potsdami várkastélyba költözött.

Genua hercege és neje Izabella bajor hercegnő Nápolyból Rómába utaztak, s onnan Turinba mennek, ahol a hercegnő édes anyjával, Adalbert hercegasszonnyal fognak találkozni.

TÖRVÉNYHOZÁS.

A főrendiház reformja tárgyában a miniszterelnöknél márcz. 11-én értekezlet volt, melyen részt vettek Szögyény és Vay Miklós br. elnökök: Szilágyi koronaőr, Zichy Ferencz gróf, Szapáry Géza gróf, Andrássy Gyula gróf, Schlauch püspök, Zichy Nándor gróf, Liphay Béla báró, stb. Tisza miniszterelnök részletesen vázolta a kormánynak e parlamenti reformra vonatkozó intenczióit. Történelmi s nemzeti alapon, a fenálló jogok lehető kimelésével, ugy akarja azt végrehajtani, hogy a reformált felsőház egyrészt a magyar alkotmány természetes fejlődésének megfelelő legyen, másrészt pedig a modern viszonyokhoz alkalmazkodjék. A reformált felsőház örökös és kinevezett tagokból állana. örökös tagok mindazok, kik jelenleg a főrendiház tagjai, ha földbirtokuk után 3000 frtnyi egyenes adót fizetnek. Az ország zászlósai, ugyszintén a katolikus és gör. kath. érsekek és püspökök és a pannonhalmi főapát s a jászói prépost tagjai lesznek az új főrendiháznak, ellenben a czimzetes püspökök nem. A protestáns felekezetek egy-egy püspök s három főgondnok által lesznek képviselve a főrendiházban, az unitáriusok egy püspök, a zsidók pedig egy főrabbi által. A koronának jogában lesz a miniszterium javaslatára a közügy körül érdemeket szerzett egyéneket a főrendiházba kinevezni. E kinevezés életfogytiglan fog szólni; azonban a kinevezett tagok száma soha sem haladhatja felül az összes tagok egy harmadát s a született törvényhozók egy negyedét. — Körülbelül ez volt a miniszterelnök kijelentése. A három órán át folyt eszmecsereből kiderült, hogy a főrendiházi ellenzék el van határozva a kormány javaslatát ellenezni, minélfogva a miniszterelnök kijelenté, hogy ily körülmények közt a javaslatot a jelen országgyűlés alatt nem terjeszti elő.

A képviselőház márcz. 12-iki ülésében Lukács Béla a győrsopron-ebenfurti vasutról szóló törvény módosításáról, Székely Elek a kérvényekről, Hegedüs Sándor a Fiumében építendő tengerészeti palotáról és a mostar-metkoviczi vasutról, György Endre némely vasutak engedély-okmányainak módosításáról tett jelentést. Nyáry Jenő br. főrendiházi jegyző áthozta a főrendek által ujabban elfogadott javaslatokat. Lukács László előadó elmondta a zárszámadási bizottság részéről, hogy Magyarország az 1881. évre 4.371.980 frt 89 és fél krt fizet Horvátország helyett a közösügyi kiadásokhoz. György Endre előadó és Kiss Albert felszólalása után a ház elfogadta a margitfalva-szomolnokai, a kőszegszombathelyi, a besztercebánya-brezovai, a piski-vajdahunyadi, a szigetkamara-rónaszéki, a szigetkamara-suhatagi, a békéspusztaföldvári, a rétszilás-szegzárdi, a debreczen-hajdunánási, a kétegyháza-kisjenői, a nagytapolcsán-bélecezi helyi érdekű vasutak engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot. Figyelemmel hallgatta a ház Rohonczy Gedeon interpellációját az igazságügyi miniszterhez a Tisza-szabályozás körül általa tapasztalt visszaélésekre, megtorló rendszabályaira s a följelentés sorsára vonatkozólag. — Márczius 13-án a Tisza-völgy szabályozásáról szóló fontos organikus javaslat tárgyalását kezdték meg. Az ülés főtárgya az a két interpelláció volt, melyekre Tisza Kálmán válaszolt. Egyik Oroszországnak az osztrák-magyar-német szövetséghez csatlakozását hozta szóba. A miniszterelnök kijelenté, hogy semmi olyas nem történt, ami Németországhoz való barátságos viszonyunkat befolyásolná. Oroszország tényleg közeledett Németországhoz, de ez csak a tartós béke újabb jele s szövetségünk egyik politikai sikere. Nagyobb feltűnést keltett a másik, a kiutasított szocialista-anarchisták dolgában és a toloncz-ügyre vonatkozólag. Tisza Kálmán megfellelt Eötvös Károly interpellációjára s kijelenté, hogy akiket a fővárosból ki kellett utasítani, azok veszedelmes, minden gonosz tetre elszánt egyének voltak. Titkos gyűléseken, beszédekben és hírlapjaikban a társadalom és az állam ellen izgattak, dicsőítették, hogy az államhatalommal szemben a legerőszakosabb eszközök is jók. Felolvasott részleteket a «Zukunft» és a «Radikal» című anarchista német lapokból. A tolonczügyre nézve kinyilatkoztatta, hogy az elég humánus s az a kötött utlevéllel eltolonczolt állítólagos herceg, akinek érdekében Eötvös felszólalt, tulajdonképen elcsapott bécsi kellner volt. A ház a miniszterelnök válaszát tudomásul vette. Végül Tisza Kálmán benyújtotta az állandó országház építési tervének jóváhagyásáról és az építés végrehajtásáról szóló törvényjavaslatot. — Márcz. 14-én befejezték az általános vitát a Tisza-szabályozásáról szóló törvényjavaslat tárgyában. A különböző tiszai érdekeltségek véleménye Károlyi Sándor és Tisza Lajos grófok, Széll György, Törs Kálmán, Vargics Imre, Becker János, Herman Ottó, Rácz Athanáz beszédekben nyilatkozott; mire a ház Kemény báró miniszter felszólalása után a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául elfogadta.

EGYHÁZ.

A pápa ő szentsége a nagybőjt első napján külön kihallgatáson fogadta a római lelkészek kollégiumát és a nagybőjti hitszónoko-

kat. A szent atya beszédet intézett hozzájuk, hivataluk kötelmeinek buzgó teljesítését szívökre kötötte s apostoli áldásával bocsátotta el őket.

Pápa ő szentsége nem fogadta el királyunk leányát, Gizella főhercegnőt, aki férjével, Lipót bajor herceggel, Rómában időzött. Ő fenségeik odaérkezésük után előbb az olasz királyt látogatták meg a Quirinában s csak azután kértek kihallgatást a pápától. A pápai udvar, mint már említettük, ragaszkodni kívánt ahhoz a régi szokáshoz, hogy a pápa csak olyan fejedelmi személyeket bocsát maga elé, akik előbb nem jártak az olasz királynál. Az elsőséget a pápa részére követelik, miután a Vatikán fogalmi szerint még mindig a pápa Róma törvényes uralkodója. Lipót herceg és Gizella főhercegnő tényleg nem is kaptak audienciát ő szentségétől. Jacobini pápai bibornok államtitkár a Vatikán külföldi képviselőihez intézett külön körlevélben fejtette ki ez eljárás alapos okait.

Hasszun Antal hibornok meghalt. Ázsiát képviselte a bibornoki testületben. Jobb keze volt pápa ő szentségének az örmény kollégium alapításában.

A kegyesrendiek budapesti kolostorában a mult héten temetés volt. A kitűnő szerzet egyik jeles érdemű tagját: a 67 éves korában elhunyt Kotték Nándort temették el, diszszel és nagy részvéttel. A boldogult igon buzgó és művelt tanár volt, egy időben a nagykanizsai főgimnásium igazgatója.

Lichtner Gáspár, hódmezővásárhelyi apátplébános, az alföldi papság egyik kitűnő tagja, ki hazafiságát a szabadságharc nehéz idejében is bebizonyította, meghalt 64 éves korában. Jeles egyházi író is volt.

H A D S E R E G.

A honvédség tisztikara rövid idő mulva teljes számu lesz. Ápril hóban ismét alakítanak tanzászlóaljakat volt egy évi önkéntesekből s az egyes zászlóaljak kiválóbb altisztjeiből s ezeket aztán tiszti vizsgálatra bocsátják. Az olyan volt egyévi önkéntesek, kik már vettek részt honvédségi gyakorlatban, még e hóban tehetnek tiszti vizsgálatot s erre már mintegy háromszázan, őszre pedig harmadfélszázan jelentkeztek. Tavaly már negyedfélszázan tették le a tiszti vizsgálatot s így a közös hadseregből átlépett 1400 önkéntes közül már csak mintegy négyszáz van olyan, aki a tiszti rang elnyerésére még nem tett lépéseket.

Magyar lovak az olasz hadseregben. Az olasz kormány megbízásából napok óta Budapesten időzik az olasz hadsereg egy altábornagya, egy őrnagy és egy állatorvos kíséretében, akik egész csapat magyar lovat vásárolnak az olasz hadsereg részére.

A közös hadsereg köréből. A hadsereg rendeleti lapjának legutóbbi száma közölte Franz Ferdinánd báró altábornagynak, a 14. gyaloghadosztály parancsnokának, a 11. hadtest parancsnokságához; valamint Rodakovszky József lovag altábornagynak, a 35. gyaloghadosztály parancsnokának, a 2. hadtest parancsnokságához való áttételét. Továbbá kinevezettek: gyaloghad. osztályparancsnokoknak: a 35. gyaloghadosztályhoz Vilcz Frigyes báró vezérőrnagy és a 14. gyaloghadosztályhoz Korvin Manó lovag vezérőrnagy. Nyugdíjállományba pedig átvették Naura Gusztáv ellentengernagy, Borziano József és wonnheimi Wonnesh Miksa ezredparancsnokok; végül Ungar Ferdinánd és Powa Lipót alezredek.

A fővárosi tiszti kaszinó tudományos osztályában márcz. 12-én este Duron Alajos, 32-gyalogezredbeli százados, katonai szempontból igen érdekes felolvasást tartott a Spicherén mellett 1870-ben 6-án vívott esatáról. Megvilágította a német főhadiszálláson készült haditervet s azt stratégiailag bírálta. A felolvasást több tábornok és magasbrangu törzstiszt is végig hallgatta.

Franciaországban az ismétlőfegyverek bizottsága közelébb ülést tartott, melyen kísérletek történtek különféle ismétlőfegyverekkel, gyors töltésekkel és kisebb kaliberű puskákkal. Mind e kísérletek arra az eredményre vezettek, hogy jól begyakorlott katonákkal a Gras fegyver, M. 1874, a legkitűnőbb, mely az összes ismétlő fegyvereket felülmúlja gyors tüzelő képességével. — *Az olasz tengerészeti miniszter* legközelebb törvényjavaslatot fog benyújtani a parlamenthez a tengerparti védelem érdekében. A parti batteriákat részben már fölszerelték a Bosset tábornok által szerkesztett 32 cm. hátultöltő ágyukkal. Ezek az olasz készítésű ágyuk lafettáikkal együtt láthatók lesznek a turini kiállításon.

EGYLETEK ÉS TÁRSULATOK.

A képzőművészeti társulat elnökének mult vasárnap tartott közgyűlési beszédet legutóbbi számunkban külön cikkben méltattuk ugyan, bővebb ismertetését azonban csak most tehetjük. E beszéd egész műkritikai értekezés képzőművészetünk mai állapotáról s egyszersmind buzgó szöveg eszményibb törekvésekre. A jeles főpap keményen elítélte az új magyar dalszínház falképeinek tárgyát. Ez volt az első nagyobb alkalom, midőn művészeink a nemzeti élet kiváló jeleneit megörökíthették volna s ehelyett az örökös múzsákat, gráciákat, olympi isteneket, az antik világ avult

szimbolumait festették. Ipolyi általában is magasabb és nemzeties műalkotásra ösztönözte képírónkat. — A választmányi évi jelentésből kiemeljük, hogy a Zichy Mihály, Verescsagin, Benczur, Markart képeivel rendezett kiállítások s az őszi műtárlat élénk érdeklődés mellett folytak le. A művásárlás örvendetesen emelkedett. A művásárlásokra fordított összeg 47,715 frt 39 kr. volt. A király öfelsége négy, a kormány három képet vett. Az idei költségvetés ez: szükséglet 51,852 frt 50 kr, födözet 57,908 frt. Alelnöknek — a lemondott Zichy Antal helyére — Károlyi Tibor grófot választották meg.

A bécsi magyar klub. Bécsben igen sok előkelő magyar él; részint főurak, részint olyanok kik a politikai, társadalmi s diplomáciai pályán kiváló szerepet játszanak. Ezek régóta hiányát érezték egy oly körnek, mely közös érintkezést s mintegy magyar atmoszférát nyujtana s lehetővé tenné a magyar emberre nézve az eszmecserét a hazai közügyek fölött és a tagoknak ugyszólván magyar otthonává lenne. Az ige végre is testté vált; kitűnő férfiak kezükbe vették az ügyet s a megalakult bécsi magyar klub, mely az eddigi aláírókat mérlegelve, — nagy jövőnek néz eléje. Az aláírók közt vannak: Apponyi Lajos és Antal grófok, Dóczy Lajos, Fratricsevics gárdakapitány, Hunyady Kálmán gróf, Kálnoky gr. külügyminiszter, Kállay közös pénzügyminiszter, Karácsonyi Guidó gróf, Lónyay János gróf, Nopcsa Ferencz br., Orczy Béla báró, Pallavicini Sándor örgróf, Szögyény külügyi osztályfőnök, Szluha Alfréd gróf, Stummer Ágost, Tóth Vilmos közös számvevőszéki elnök, Török Miklós gr., Zichy Ödön gr. s még számosan a Bécsben tartózkodó magyar uri osztályból.

NEMZETI KASZINÓ.

A nemzeti kaszinóban a nyár folyamán nagyobb javításokat fognak eszközölni. Több terem egészen új díszítést nyer s a berendezés szintén más lesz. A kaszinó évenként jelentékeny összegeket fordít beruházásokra, azonban a helyiségek oly terjedelmesek s az idő nyoma, kivált a kátya-szobák falain, butorain annyira meglátszik hogy az igazgatóság jónak látta az idén a rendes évi kiadásnál nagyobb összeget fordítani az újításokra. Ugyanekkor vesszük azt a hírt is, hogy a kaszinó tevékeny főuri tagjai élénk mozgalmat indítottak meg annak érdekében, hogy a főváros bizonyos részén mentül kiiterjedtebb mágnásnegyed épüljön. A muzeum vidékén máris több díszes uriház emelkedik; most az akciónak az a célja, hogy rövid idő alatt számosan építsenek magán kastélyokat a már részben elfoglalt területen s szorítsák ki azokat a disztelen viskókat, melyek ott a muzeum háta mögött a stilszerű mágnáspaloták közelében csak annál inkább szemet szurnak. Hasonló diskusszió tárgyát képezi egy idő óta a kaszinóban az a kérdés is, hogy az ezredéves honalapítás emlékére esetleg rendezendő nyilvános ünnepélyeken mi módon vegyen részt az arisztokrácia, hogy föllépése nemzeties jellegű s méltóságának megfelelően inponáló legyen.

ORSZÁGOS KASZINÓ.

Az országos kaszinó a Bécsben alakuló magyar klubbal szorosabb összeköttetésbe szándékozik lépni, hogy, bár külön helyen, külön körben, egyértelműleg s vállvetve munkáljanak ott, a hol ezt a nemzeti érdek s a magyarság hatalmasodásának szempontja úgy kívánja. Egyáltalán az országos kaszinóban többen azt vitatják, hogy egy manifesztációt kellene kibocsátani s az összes magyar gentryt a kaszinó körébe vonni, mert egy ily tekintélyes klubnak, — kivált most, midőn a magyar nemesi osztály élet-halál küzdelmet viv ellenségeivel, — nem lehet egyedüli célja a szórakozásra, baráti együttlétre irányuló társulás és a fővárosi műveltebb társadalom élénkítése! — hanem kell, hogy erős nemzeti jelszóval zászlót bontson s belevegyüljön a magyarság modern harcába.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Természet után. Teleki Sándor gróf legújabb humoros rajzai s elbeszélései viselek ezt a címet. A tősgyökeres magyar író minden jó tulajdonsága: természetes, zamatos stílusa, szikrázó szelleme s kedves egyénisége ebben a könyvében is föltalálható. Ára 1 frt 50 kr.

A házas élet. Irta Dessewffy Arisztid. Díszes kis kötet, melyben a szerző a házas-élet tiszta örömeire zeng dicséretet, költői hangon s józan filozófiával.

Szép Balaton mellől. Csinos rajzkötet Sziklay Jánostól, melyben a magyar tenger vidékének, természeti szépségeinek megkapóan élénk leírásával találkozunk, Tetsző illusztrációkkal, ára 80 kr.

Dalok, regék. E címmel egy kötet kedves ifjúsági- s gyermekvers jelent meg Pósa Lajostól, Jankó János nyolcz eredeti rajzával.

M Ű V É S Z E T.

A tavaszi képkiallítás vasárnap nyílt meg a műcsarnokban s gazdagabb lett, mint eredetileg tervezték. Max Gábríelnek nagy-

szabásu feszületképe mellett e művésznek még két más, nagyhatásu képe van kiállitva. Az egyik Iskarióthot ábrázolja felakasztva, feje körül kóválygó varjakkal, a másik Ahasverust, egy holt gyermek ravatala előtt. A Tedesco-fréres párisi műáros czég 33 festményből álló gyűjteményt küldött, melyben Dupré J., a híres tájfestő erdei képe 40,000 frankot. Gérome J. L. egy sivatagi képe 25,000 frankot, a nagynevű Ingrestől egy kisebb mű 14,000 frankot képvisel. Verhas Jan két képe, továbbá Berne-Bellecour, Toulmanché, Plassan, Peyrol-Bonheur, Worms, Gide s több más jóhírű francia művész művei láthatók e gyűjteményben. Hazai festőművészeink nagy számmal jelentek meg a tavaszi kiállitáson különösen arczképekkel. Benczur, Paczka Ferencz, Vastagh György arczképművei; továbbá ismert táj- és életkép festőink közül Aggházy Gyula, Nemes Eliza grófnő, Kéméndy Jenő, Hollósi Simon, Brodszky Sándor, Feledi Tivadar, Mesterházy Kálmán, Tölgyesy Arthúr, Roskovics Ignác, Eisenhut Ferencz, Molnár József, Telepy Károly, Stetka Gyula, Szárics Imre, Kárpáthy Rezső és még többek alkotásai láthatók az egy hónapig nyitva álló kiállitáson.

Az Arany-szobor. Az a bizottság, mely Arany János szobrának föllállitása érdekében alakult, a mult héten érdekes ülést tartott, melyen azt a határozatot hozta, hogy a szoborra addig nem hirdet pályázatot, míg a szobor helyének kérdése nincs megoldva. Többen a muzeum homlokzata előtt a kertrész középpontját, mások a barátok terét, a budai várbaázár előtt a ligetet, a gyárutezai sétány elejét s az Erzsébetteret ajánlották a szobor helyéül. A muzeum előtt bizonyosan legimpozánsabb volna a szobor, de nyomós az aggodalom, hogy itt bajos hozzá jó nézőpontot találni s a széles lépcsőzet és oszlopsor háttére is hátrányosan hathat. Mihelyt a bizottság alkalmas helyet talál a szobornak, kiírja rá a pályázatot.

S Z I N H Á Z.

Népszínház. «Kék Feri» a népszínház legújabb operett-ujdonsága. Zenéjét Bernicat szerzé, a szöveget három társ-író csinálta. A szöveg eléggé mulattató; a zene pedig, bár sem eredeti, se magasabb értékű motivumokkal nem bővelkedik, ügyes, fris és dallamos. Feri dalát, Fanchon matrónótáját pezsgődalát máris megkedvelte a közönség.

Z E N E.

Főrangu zenekedvelők. Mióta a farsang elmúlt, a főrangu világban sokan azok közül, akik az arisztokrácia téli saisonja alatt a táncz istennőjét koszorúzták meg jókedvükkel, — most a zenei múzsa oltárán áldoznak. Két előkelő grófi háznál hetenkint díszes női és férfi társaság jön össze, akik kitűnő hangversenyeket rendeznek egymás közt. Különösen az egyházi zenét s a klasszikusokat művelik s összejöveteleiken legnagyobb szerepet játszik a hegedű, fuvola és harmonium.

A zenede sok érdemű igazgatója: Bartay Ede igen figyelemreméltó két indítványt terjesztett az intézet igazgató-választmányára elé. Az egyik egy zenetanári szeminárium föllállitása lenne, két évi tanfolyammal. A másik indítvány egy rendes egyházi éneklő-képzőtanfolyam (kántorátus) létrehozása, a hanyatlásnak indult egyházi zene emelésére. Ez három éves tanfolyammal birna. Valóban, üdvös és kívánatos lenne e két eszmének megvalósítása.

N Ő V I L Á G.

Párisi divat. Egy párisi fényképész, Pierre Petit fils, nagyon kapóssá lett újítást talált ki. Előkelő hölgyek nem mennek többé a fényképész műtermébe, hanem a helyi távirón sürgönyöznek s félóra mulva Petit ur, vagy valamelyik segédje megjelen a fényképező műszerekkel. A »photographie à domicile« most a bontonhoz tartozik s egy kifogással többet szolgáltat alkalmatlan látogatók elutasítására. A komornák már betanulták: »Asszonyom bocsánatot kér, de el nem fogadhatja, mert épen fényképeztetni magát.«

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Sorsjáték az országos kiállitáson. Molling A. hannoverai bankár, aki az országos kiállitási sorsjáték rendezését elnyerte, már le is tette az óvadékot a kereskedelmi minisztériumnál százezer forintot készpénzben. Két millió darab 50 krajczáros sorsjegy lesz kibocsátva, összesen 250 ezer forint értékű nyereményekkel. A főnyeremény százezer forintnyi értéket fog képviselni.

Az országos kiállitás helyén az építési előmunkálatok már nagyban folynak. Egyáltalán az egész fővároson máris bizonyos mozgalmasság vehető észre, mely azt mutatja, hogy a kiállitás rendkívül nagy sikerrel biztat. Elhanyagolt utcákon és városrészekben lázasan megindult az építkezés; a szépítő-bizottság is erősen működik; a sugárutat új burkolattal látják el; villamos vasutat, új omnibuszokat terveznek, s két nagyobb szerű szálló is készül emelkedni pazar berendezéssel. A kiállitás idején a fővárosban öt színház lesz állandóan nyitva.

Fölhívás a t. olvasóközönséghez!

A «**Szemle**» a magyar uri-osztály egyetlen oly közlönye, mely legfőképen az előkelő intelligencia, magyar gentry érdekeit törekszik előmozdítani.

A **Szemle** harmadfélívre terjedő hetilap, illusztrált sport, **gazdasági**, katonai, egyházi, társadalmi és «**Heti szemlék**» című vegyes rovatokkal, megjelenik hetenkint kedden. Szerkesztők:

Gróf Zichy Imre és Gróf Kreith Béla.

Előfizetési ára a „Szemlének“ félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Küldemények a „Szemle“ szerkesztőségének: Budapest, lövész-uteza 5. sz. címzendők.

A Szemle egyszersmind a nemzeti önállóságnak, az ősi erkölcsöknek, a hazafiúi erények előmozdításának és a divatosan fölkapott önző irányrosszalásának és leküzdésének bátor, önálló hirdetője kíván lenni. E czélok elérhetésének előmozdítását az igen tisztelt olvasók intelligensebb részétől várjuk. — Fölkérjük a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönséget, hogy lapunkat s ez által hasznos törekvéseinket támogassák.

Társadalmi, katonai egyházi stb. rovatunk a napirenden levő fontosabb kérdések megvitatására tért nyit minden intelligens irónak. **Irodalmi rovatunk** csak a jelesebb erőktől közöl kiválóbb érdekű dolgokat. — **Sport-rovatunk** az eddigiekhez hasonló eredeti cikkeken kívül gondosan összeállított heti szemlét nyújt a bel- és külföld minden sportjáról és vadászati eseményeiről, a Sportegylet és orsz. vadászati védegylet körében fölmerülő dolgokról. — **Gazdasági rovatunk** különösen a nagyobb birtokosokat érdeklő gazdasági cikkeket, illusztrációkat és gazdasági heti szemlét közöl sok apró, de hasznos tudnivalókról. — «**Heti szemlék**» című rovatunk a legérdekesebb, mert bő és részletes tájékozást nyer ez apró rovatokból mindenki, de különösen azok, kik nem szokták idejük legnagyobb részét a hazai és külföldi sok lap olvasásával tölteni, s mégis óhajtanak a főbb és érdekesebb hazai, európai és világeseményekről legalább kivonatos ismertetést olvasni. **Heti szemlék** című rovatunkban megtalálhatni minden fontosabb eseményt az udvar, a törvényhozás, **egyház**, hadsereg, az egyletek, a nemzeti és országos kaszinó, a tudomány, irodalom és művészetek, a színház, a zene, a közlekedés és kereskedelem, a divat és a politika, stb. köréből.

A 12-ik szám megjelenéseig irtak a Szemlébe:

Alapi Salamon Tódor, Balassa Béla, Balázs Sándor, Bárczay N., gróf Bethlen N., Buda Ádám, Chernel István, Déri Gyula, főt. Dvorzsák János, («Egyház» rovatunk vezetője), **gróf Eszterházy Pál, Dr. Graul József** (zenekritikus), **Hanvay Zoltán, Katona Béla** («Hadsereg» rovatunk vezetője), **báró Kemény Béla, Dr.**

Koroda Pál, gróf Kreith Béla (főszerkesztő), **Lakatos Károly, gróf Majláth S., Mikszáth Kálmán, Orczy Gyula, Porzolt Kálmán, Reviczky Gyula, Szentiványi E., legif. gróf Teleky Sándor, Vajda János, Varnay B. Sándor, ifj. báró Vay Miklós, gróf Zay Miklós** (Párisból), **gróf Zichy Imre, stb. stb.**

Az egyletek, társulatok tagjai, a kaszinók és vendéglők látogatói, igen sokat tehetnek lapunk érdekében az által, ha a Szemle tartását az illető helyeken elrendelik, kívánják vagy kieszközik; és ha a föntemplített helyeken előfizetnek a Szemlére, lehetővé válik az olvasó közönségnek egy olyan sokoldalú és tartalmas lapot adni, a milyen eddigelé magyar nyelven még nem jelent meg.

A **Szemle** terjesztése végett máig minden számból sok ezer mutatványt küldtünk és **országunk előkelőbbjeinek** megküldtük a Szemlének minden megjelent számait máig, s küldjük tovább is azon reményben, hogy a magyar uri osztály igazi organumát pártolni és terjeszteni fogják.

A Szemle eddigi számaiban nem fektettünk kellő súlyt a **Nővilág** című rovatunkra, melyben nemcsak divat, multság, stb. de hölgyeinket érdeklő sok hasznos érdekes dolgokat fogunk közölni. Reméljük azonban, hogy közleményeinket országunk legelőkelőbb hölgy közönsége viszonozza azzal, hogy agitál lapunk terjesztése körül. **Ha ezt** megnyerjük, akkor győzelmünk biztos.

Lapunk terjesztése s e kezdővállalat megszilárdításának fáradságos munkája annyira lekötötték minden figyelmünket és igénybe vették összes erőinket, hogy bizony előkelő derék olvasóink és előfizetőinktől szives elnézéseket várva, kérjük egyuttal, hogy bennünket s e hazafias kezdő vállalatot nagybecsü támogatásukba részeltetni kegyeskedjenek.

Hasonszenvi állat gyógyszerertár

beteg háziállatok gyógykezelésére

24 hasonszenvi gyógyszerrel, ára 3 frt.

Utasítás ehhez:

Böhm C. L. rövid utasítás a háziállatok hasonszenvi gyógykezelésére ára 40 kr.

— Szállítás postai utánvét mellett —

MOLL A.

gyógyszerész és udvari szállító által

Bécsben, Tuchlauben 6.

Kimerítő képes árjegyzék hasonszenvi gyógyszerertárakról egyes gyógyszerekről és az idevágó irodalomról ingyen és bérmentve küldetik.

